

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน” นี้ มุ่งหวังที่จะศึกษาว่า การที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างไทยและพม่าจะคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ และพม่าจะเปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติในปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการปกครองในระบบประชาธิปไตยหรือไม่ ขณะเดียวกันประเทศในซีกโลกตะวันตกก็พยายามคัดค้านการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน โดยได้ชะลอการให้การรับรองรัฐบาลพม่าออกไปก่อนจนกว่าพม่าจะมีการปรับปรุงตัวเองให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น และการศึกษาเรื่องนี้ยังต้องการทราบว่าเมื่ออาเซียนตัดสินใจรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกแล้ว จะส่งผลให้เกิดปัญหาความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับชาติตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปหรือไม่ อย่างไร เพราะการเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่าได้รับการคัดค้านจากประเทศตะวันตกเป็นอย่างมาก

ประเด็นของการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนนั้น มีบุคคลหลายฝ่ายที่เป็นประชากรเป้าหมายได้ให้ความสนใจ และได้แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการประจำ ข้าราชการทหาร นักสื่อสารมวลชน นักวิชาการ นักพัฒนาองค์กรประชาธิปไตย พ่อค้า นักธุรกิจ

ดังนั้นในบทนี้จึงเป็นการนำเสนอทัศนะของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในการที่อาเซียนได้ตัดสินใจรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกโดยมองจากแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

1. ทัศนะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อการดำเนินงานของอาเซียน
2. ทัศนะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิก
3. ทัศนะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า
4. ทัศนะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับพม่า
5. ทัศนะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับตะวันตก
6. ทัศนะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อพม่าหลังการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน

ประเด็นที่ 1 ทักษะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อการทำงานของอาเซียน

อาเซียนเป็นองค์การในส่วนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้ก่อตั้งขึ้นมาเป็นระยะเวลา
มากกว่า 30 ปี โดยเริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2510 และจากการที่อาเซียนมีพัฒนาการมาถึง 30 ปีนั้น
การดำเนินงานของอาเซียนเป็นอย่างไร ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว โดยได้แยกคำถามออก
เป็น 3 ด้านคือ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ดังที่นำเสนอในตารางที่ 5.1 -
ตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.1 ด้านการเมือง

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			ประสบ ความสำเร็จ	ไม่ประสบ ความสำเร็จ	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	3	1	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	4	-	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	-	3	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	-	3	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	2	1	
	รวม	22	14	8	

จากตารางที่ 5.1 จะพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 14 ท่านจาก 22 ท่าน เห็นว่าอาเซียน
ประสบความสำเร็จในการทำงานในด้านการเมืองได้แก่ นักการเมือง 3 ท่าน ข้าราชการพล
เรือน 2 ท่าน ข้าราชการทหาร 3 ท่าน นักวิชาการ 4 ท่าน และพ่อค้านักธุรกิจ 2 ท่าน โดย
กลุ่มนักการเมือง มองว่าที่ประสบความสำเร็จนั้น คือ อาเซียนสามารถทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ เพราะหากจะปล่อยให้แต่ละประเทศในภูมิภาค
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้แสดงบทบาทเป็นการส่วนตัวของแต่ละประเทศ ก็จะไม่มีความคึกคักหรือ

อำนาจเพียงพอที่จะให้องค์กรอื่นนอกภูมิภาคยอมรับได้ จนสามารถพูดได้ว่าแทบจะไม่มีองค์กรใดในระดับภูมิภาคที่จะทำให้องค์กรของตนมีบทบาทจนเป็นที่ยอมรับได้เท่ากับอาเซียนซึ่งเป็นภูมิภาคเล็ก ๆ ที่กำลังพัฒนา รวมทั้งอาเซียนสามารถทำให้ปัญหาคอมมิวนิสต์หมดไป **กลุ่มข้าราชการพลเรือน 2** ท่านเห็นว่าประเทศในกลุ่มอาเซียนจะไม่มีปัญหาหระหว่างกันเพราะอาเซียนจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองภายในของประเทศสมาชิกอยู่แล้วและสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่าอาเซียนมีความสำเร็จประการสำคัญคือ จำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้น เพราะแสดงให้เห็นว่า ประเทศสมาชิกใหม่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถพัฒนาการเมืองให้มีความทัดเทียมกับประเทศสมาชิกเดิมและอยู่ในมาตรฐานที่สามารถยอมรับได้ **กลุ่มนักวิชาการ** มองว่าอาเซียนสามารถทำให้สมาชิกเข้ามาอยู่รวมกันได้ โดยไม่เกิดความขัดแย้ง ในลักษณะที่แตกหัก จนนำไปสู่สงคราม ทั้งนี้เพราะก่อนที่จะมีการตั้งอาเซียนขึ้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ค่อนข้างตึงเครียด มีความขัดแย้งกัน แต่หลังจากที่อาเซียนตั้งขึ้นมาแล้ว ความสัมพันธ์ในบรรดาประเทศสมาชิกค่อนข้างดีขึ้น โดยเฉพาะสามารถดึงประเทศสมาชิกเข้ามาอยู่รวมกันได้ถึง 10 ประเทศ และทั้ง 10 ประเทศก็ต้องยอมรับในหลักเกณฑ์ที่สำคัญคือ การใช้การเจรจาโดยสันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งกันซึ่งก็จะให้เกิดเสถียรภาพในภูมิภาคนี้เพิ่มมากขึ้น **กลุ่มข้าราชการทหาร** เห็นว่าการประกาศให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพเสรีภาพและความเป็นกลาง (ZOPFAN)¹

ถึงแม้ว่าในการแถลงถึงจุดประสงค์ของการจัดตั้งอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการตาม Bangkok Declaration ได้กล่าวถึงความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจสังคมเป็นหลัก แต่โดยเนื้อหาแท้จริงแล้ว เหตุผลของการรวมตัวของอาเซียนนั้นเป็นเจตนารมณ์ทางการเมือง เป็นสำคัญ บทบาททางด้านความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียนได้รับความสำคัญและเด่นชัดขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะเมื่อสถานการณ์ในภูมิภาคเปลี่ยนไป เฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้ในสงครามเวียดนาม ซึ่งทำให้ความมั่นคงของภูมิภาคได้ถูกคุกคามเป็นอย่างมาก ทำให้อาเซียนจำเป็นต้องหันหน้ามาร่วมกันมากขึ้น เพื่อที่จะเผชิญภัยดังกล่าว ความร่วมมือทางการเมืองของอาเซียนได้ปรากฏเห็นเด่นชัดขึ้นเมื่ออาเซียนได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง Zone of Peace Freedom and Neutrality Declaration-ZOPFAN หรือ Kuala Lumpur Declaration เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1. มุ่งที่จะให้มีการผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศ เพื่อบรรลุถึงสันติภาพที่ยั่งยืนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2. เรียกร้องให้มีการเคารพต่ออธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐทั้งหลาย การละเว้นจากการคุกคามและการใช้กำลังในการยุติข้อพิพาทระหว่างประเทศโดยสันติวิธี 3. การให้อาเซียนตะวันออกเฉียงใต้เป็นกลางอย่างเคร่งครัด

ตลอดจนการจัดให้มีการประชุม ARF² และสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์นับเป็นความสำเร็จทางด้านการเมืองที่เด่นชัด กลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ เห็นว่าอาเซียนประสบความสำเร็จที่สามารถทำให้ประเทศในภูมิภาคนี้ ซึ่งในอดีตเคยตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก สามารถพัฒนาตัวเองให้เป็นที่ยอมรับของตะวันตกได้

และในจำนวน 22 ท่าน มีจำนวน 8 ท่าน ที่เห็นว่าอาเซียนไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานด้านการเมือง ได้แก่ข้าราชการทหาร 1 ท่าน สื่อมวลชน 3 ท่าน นักพัฒนาองค์กรเอกชน 3 ท่าน และพ่อค้า นักธุรกิจ 1 ท่าน โดย ข้าราชการทหารนั้นได้ให้ความเห็นว่า ประเด็นทางการเมืองอาเซียนไม่ได้พัฒนาเท่าที่ควร ปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศสมาชิกถูกมองข้ามไป การประชุมแต่ละครั้ง ประเด็นหลักใหญ่คือ ด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจมากกว่าทางการเมือง โดยอาเซียนต้องสามารถทำให้ภูมิภาคนี้มีความสุขร่วมกันและสามารถนำปัญหาภายในของประเทศสมาชิกร่วมกันแก้ปัญหาให้ได้ เพราะปัจจุบันดูเหมือนว่าแต่ละประเทศจะมีกรอบหรือมีข้อจำกัดในการประชุมอยู่มาก

ส่วนกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน ที่เห็นว่าในด้านการเมืองอาเซียนไม่ประสบความสำเร็จ ได้ให้เหตุผลว่าอาเซียนไม่สามารถพัฒนาองค์กรนี้ให้พัฒนาไปได้ชัดเจน แนวโน้มของอาเซียนเลวร้ายลงเรื่อย ๆ โดยเห็นว่าองค์กรอาเซียนได้สนับสนุนระบอบเผด็จการให้เข้ามาอยู่ในอาเซียนแทบทั้งสิ้น และนโยบายที่จะไม่เข้าไปก้าวก้าวย่างในการเมืองภายในของประเทศสมาชิกล้วนเป็นเหตุผลหลักที่ใช้เป็นที่หลบหลีกของรัฐบาลเผด็จการ เพราะไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเวียดนาม ลาว พม่า ล้วนแล้วแต่ใช้อาเซียนเป็นเกราะกำบังความเป็นเผด็จการในประเทศตนไม่ว่าจะเป็นการปกครองของประเทศสมาชิกที่แตกต่างกัน เช่น อินโดนีเซีย มีการใช้กำลังปราบปรามประชาชนที่เรียกร้องเอกราชในติมอร์ตะวันออก มาเลเซียมีการใช้กฎหมายความมั่นคงภายใน และฟิลิปปินส์ก็ปรากฏเหตุการณ์กองโจรต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งต่อความร่วมมือกันของประเทศในอาเซียน และนอกจากปัญหาด้านความร่วมมือแล้ว การปกครองที่แตกต่างกันก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการทำงานด้วย เป็นต้นว่า อาเซียนมีการประชุมในหลายระดับของหน่วยงานต่าง ๆ ของอาเซียน ทำให้ในบางครั้งการมีการเมืองที่แตกต่างกันทำให้ความร่วมมือในด้านนี้ไม่ราบรื่น กลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจที่ไม่เห็นด้วย ได้ให้ความเห็นว่าอาเซียนไม่มีมาตรฐานที่ดีในการรับ

² อาเซียนตระหนักว่ายังมีพื้นที่บางจุด และประเด็นความขัดแย้งในภูมิภาคบางเรื่องมีความล่อแหลม และสามารถนำไปสู่ความขัดแย้งที่ขยายวงกว้าง อันอาจจะกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของภูมิภาคได้อีก ในปี 2527 ระหว่างการประชุมประจำปีของรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน จึงได้เกิด “การประชุมว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก” (ASEAN Regional Forum – ARF) ขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม (พิชญ สุวรรณะชฎ, 2541)

สมาชิก การเน้นที่การรับสมาชิก เพื่อให้ครบ 10 ประเทศนั้น ไม่ใช่ประเด็นหรือสาระสำคัญที่จะแสดงถึงความก้าวหน้าทางการเมืองของอาเซียน โดยเห็นว่าผู้นำอาเซียนจะเน้นประเด็นที่ไม่สำคัญมากกว่าประเด็นหลัก ๆ เช่นรูปแบบการปกครอง ความร่วมมือในการพัฒนาการเมืองที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ตารางที่ 5.2 ด้านเศรษฐกิจ

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			ประสบ ความสำเร็จ	ไม่ประสบ ความสำเร็จ	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	4	-	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	-	4	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	-	3	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	-	3	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	-	3	
	รวม	22	9	13	

จากตารางที่ 5.2 จะพบว่าในด้านเศรษฐกิจผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 13 ท่านจาก 22 ท่าน ที่เห็นว่าอาเซียนไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ นักวิชาการ 4 ท่าน สื่อมวลชน นักพัฒนาองค์กรเอกชนและพ่อค้านักธุรกิจ กลุ่มละ 3 ท่าน โดยกลุ่มนักวิชาการซึ่งเห็นว่าอาเซียนไม่ประสบความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากอาเซียนยังไม่ได้รับการพัฒนาเต็มที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในแถบนี้เป็นผลมาจาก ความพยายามของแต่ละประเทศมากกว่าความร่วมมือของประเทศโดยรวม แต่นับตั้งแต่เริ่มมีความร่วมมือในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน มีแนวโน้มว่าจะประสบความสำเร็จมากขึ้น นักพัฒนาองค์กรเอกชน เห็นว่าการมีระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน มีผลต่อความร่วมมือ โดยเฉพาะความเหมือนหรือใกล้เคียงกันของสินค้าและผลผลิตต่าง ๆ ของประเทศสมาชิก ทำให้ไม่สามารถแลกเปลี่ยนสินค้ากันได้ดี

กลับต้องแข่งขันกันเอง รวมทั้งความแตกต่างกันทางด้านเชื้อชาติ วัฒนธรรมที่ต่างต่างกัน ก็มี ปัญหาในการติดต่อสัมพันธ์กัน การมีสมาชิกใหม่เข้ามา เช่น เวียดนาม ลาว พม่า ก็มีวัฒนธรรมที่ ต่างต่างกัน อาเซียนทำได้เพียงแค่อุ้ม จับมือกัน หลังการประชุม อันเป็นแง่ความสัมพันธ์ในทางพิธี การเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติเป็นอีกเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้ยังเห็นว่าการรวมตัวของอาเซียนเป็นการ รวมตัวกันแบบหลวมๆ มีเป้าหมายหลักอยู่ที่เรื่องเศรษฐกิจ ขณะที่การแลกเปลี่ยนสินค้าในประเทศ สมาชิกไม่มี ส่วนใหญ่คู่ค้าของอาเซียนจะเป็นประชาคมยุโรป หรือสหรัฐอเมริกามากกว่า ซึ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพราะอาเซียนมีความแตกต่างกันมากในหลายเรื่อง (เป็นทรวงคณะส่วนตัวของผู้ ให้สัมภาษณ์ซึ่งอาจจะขัดแย้งกับความเป็นจริง)

สื่อมวลชนและพ่อค้า นักธุรกิจ มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันโดยเห็นว่าในด้าน เศรษฐกิจอาเซียนประสบความสำเร็จน้อย เพราะอาเซียนไม่ได้มีบทบาทในการสร้างความร่วมมือ ระหว่างประเทศสมาชิกที่สำเร็จผลเป็นรูปธรรม แม้ว่าจะมีโครงการความร่วมมือต่าง ๆ นำเสนออยู่ อย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ในการปฏิบัติความเป็นไปได้มีค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะทาง เศรษฐกิจของประเทศสมาชิกที่ต่างต่างกันซึ่งในเรื่องนี้ถือเป็นอุปสรรคอยู่มาก แต่อย่างไรก็ตามก็ ถือว่าอาเซียนมีความก้าวหน้าในด้านนี้อยู่บ้าง ถ้าพูดถึงว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ ยังไม่ถือว่า ประสบความสำเร็จ

ส่วนกลุ่มที่เห็นว่าอาเซียนประสบความสำเร็จจำนวน 9 ท่านจาก 22 ท่าน ได้แก่ **นักการเมือง 3 ท่าน ข้าราชการพลเรือน 2 ท่าน ข้าราชการทหาร 4 ท่าน** โดย **กลุ่มนักการเมือง** ได้ให้เหตุผลว่า ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ภาวะเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนมีความก้าวหน้า รวดเร็ว จึงทำให้ภูมิภาคนี้เป็นที่สนใจของประเทศอื่น ๆ ในโลกอย่างมาก **กลุ่มข้าราชการพลเรือน และกลุ่มข้าราชการทหาร** มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันโดย จะเห็นว่า การตกลงจัดตั้งเขตการค้า เสรีอาเซียน(AFTA)³ ถือเป็นความสำเร็จที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่จะมีความ เจริญก้าวหน้า และมีความมั่นคงมั่งคั่งร่วมกัน

³เขตการค้าเสรีอาเซียน เป็นความพยายามล่าสุดของอาเซียนทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งริเริ่มโดยประเทศไทยเมื่อปี 2534 และต่อมาที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ที่สิงคโปร์ ผู้นำรัฐบาลอาเซียนได้มีมติให้ความเห็นชอบและตกลงกันที่จะจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน(ASEAN Free Trade Area- AFTA) ขึ้นภายใน 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 มีวัตถุประสงค์หลักในการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันด้านเศรษฐกิจของอาเซียน ในฐานะที่เป็นฐานในการผลิตที่สำคัญในการป้อนสินค้าสู่ตลาดโลก การเปิดการค้าเสรีด้วยการลดภาษีและอุปสรรคทางการค้าต่าง ๆ จะทำให้ภาคอุตสาหกรรมของอาเซียนมีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะแข่งขันในตลาดโลก

ตารางที่ 5.3 ด้านสังคม

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			ประสบ ความสำเร็จ	ไม่ประสบ ความสำเร็จ	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	2	2	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	4	-	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	2	1	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	-	3	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	2	1	
	รวม	22	15	9	

จากตารางที่ 5.3 จะพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จำนวน 15 ท่าน จาก 22 ท่านเห็นว่า อาเซียนประสบความสำเร็จในการทำงานด้านสังคมได้แก่กลุ่มนักการเมือง 3 ท่าน ข้าราชการพลเรือน 2 ท่าน ข้าราชการ 2 ท่าน นักวิชาการ 4 ท่าน สื่อมวลชน 2 ท่าน พ่อค้านักธุรกิจ 2 ท่าน โดยได้ให้เหตุผลว่า ความร่วมมือในด้านสังคมมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ แต่ที่ปรากฏสู่สาธารณะจะน้อย ไม่ค่อยโดดเด่นเท่ากับด้านการเมือง หรือ เศรษฐกิจอื่น ๆ หน่วยงานที่ทำงานในด้านนี้ก็มีอยู่ จะเห็นได้จากจัดการประกวดร้องเพลง การร่วมงานด้านศิลปะ วัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นความร่วมมือด้านหนึ่งที่ยังดำเนินกันต่อไปแม้ว่าจะมีบางช่วงที่ประเทศสมาชิกจะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจหรือการเมืองบ้างก็ตาม

สำหรับผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ข้าราชการทหาร 2 ท่าน สื่อมวลชน 1 ท่าน นักพัฒนาองค์กรเอกชน 3 ท่าน และพ่อค้านักธุรกิจ 1 ท่านซึ่งไม่ได้ให้เหตุผลมากเพียงแต่กล่าวว่าในแง่สังคมไม่มีอะไรเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน แม้ว่าจะมีหลายโครงการที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาในอนาคตก็ตาม

ประเด็นที่ 2 ทักษะโดยทั่วไปต่อการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน

การเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่า หลายฝ่ายเห็นว่าพม่ายังไม่มีความพร้อม โดยเฉพาะรูปแบบการปกครองของพม่าที่เป็นเผด็จการทหาร ซึ่งทักษะเกี่ยวกับเรื่องนี้อาจแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม ผู้ศึกษาจึงต้องการทราบว่าในทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มต่าง ๆ มีความเห็นอย่างไรต่อการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่า คิดว่ามีความพร้อมหรือไม่ เพราะเหตุใดอาเซียนจึงต้องการให้พม่าเข้ามาเป็นสมาชิก และระหว่างพม่ากับอาเซียนใครจะได้ประโยชน์จากการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนมากกว่ากัน ซึ่งได้แสดงทัศนะไว้ในตารางที่ 5.4 - ตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.4 ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ต่อการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก ?

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวนผู้ให้ สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	4	-	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	3	1	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	-	3	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	-	3	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	3	-	
	รวม	22	15	7	

จากตารางที่ 5.4 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จำนวน 15 ท่าน จาก 22 ท่านในกลุ่มนักการเมือง ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร นักวิชาการ และพ่อค้านักธุรกิจ เห็นด้วยต่อการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน โดยนักการเมืองให้ความเห็นว่า ในช่วงที่อยู่ระหว่างการตัดสินใจของอาเซียนว่าจะรับหรือไม่นั้น ยอมรับว่าคิดมาก เพราะคิดว่าจะต้องมีปัญหาติดตามมาหลายอย่าง กระแสต่อต้านมีมาก แต่ไม่ได้คิดว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยแต่คิดว่ากระแสต่อต้านคงจะรุนแรง เท่าที่เห็นจนกระทั่งทุกวันนี้ ก็มีเรื่องที่ว่าพม่าจะเข้าไปนั่งประชุมร่วมกันระหว่างอาเซียนกับยุโรปในฐานะสมาชิกอาเซียนไม่ได้ ส่วนประเด็นอื่นยังไม่มียอะไที่กระทบกระทั่งมาก แต่ก็ไม่ได้เหมือนเดิมแล้ว

เพราะการประชุมดังกล่าวก็เกิดขึ้นไม่ได้ ในขณะที่นั้นกิจกรรมต่าง ๆ ก็ดำเนินต่อไปเพื่อหาทางออก และในช่วงพิจารณารับพม่าในขณะที่นั้น ไม่ได้พิจารณากันในฐานะการเป็นสมาชิกของอาเซียน แต่พิจารณาในลักษณะของแต่ละประเทศ ในช่วงที่พิจารณารับเวียดนามเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนได้ไป ตกลงกับยุโรปว่าจะรับเอาเวียดนามเข้า ซึ่งได้พิจารณาเป็นประเทศ ประเทศไป แต่วิธีการนี้ใช้ไม่ได้ กับพม่า เพราะทางยุโรปก็ยังเกี่ยงงอนกันอยู่ในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนของพม่า ซึ่งคงต้อง เจรจากันต่อไป นอกจากนี้ การดึงพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนทำให้พม่าได้ออกมารับรู้โลกภายนอกว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพื่อกลับไปพัฒนาประเทศของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งเดียวที่ปัจจุภาย นอกอย่างไทยและอาเซียนสามารถทำได้ ส่วนความเปลี่ยนแปลงจะทำได้ดีเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับ พม่า เพราะไทยและอาเซียนจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองภายในพม่าไม่ได้อยู่แล้ว

กลุ่มข้าราชการพลเรือน เห็นด้วยต่อการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน จำนวน 2 ท่าน เพราะอย่างน้อยก็ทำให้พม่าได้มารู้ว่า โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ขณะที่**นักวิชาการและข้าราชการทหาร** เห็นด้วยในหลักการที่จะให้อาเซียนมีสมาชิกรอบ 10 ประเทศ เพราะเป็นการ แสดงให้เห็นถึงความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่มีเงื่อนไข ว่าต้องให้พม่ามีความพร้อมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะควรให้พม่าพัฒนาการด้านการ เมืองโดยแก้ไขความขัดแย้งในประเทศให้มีความเป็นประชาธิปไตยและเคารพสิทธิมนุษยชนให้อยู่ ในระดับที่สังคมโลกยอมรับได้ หรือมีท่าทีที่เป็นไปในทิศทางที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นที่ยอมรับ ของประชาคมโลกพอคำ **นักธุรกิจ** เห็นด้วยกับการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก เพราะอย่างน้อย จะทำให้พม่าได้เข้ามาร่วมรับฟัง ความเปลี่ยนแปลงของโลก ในที่ประชุมอาเซียนว่าประเทศสมาชิก อื่น ๆ ได้ทำอะไรไปถึงไหนแล้ว และจะทำให้พม่านำไปพิจารณาเสนอต่อผู้นำประเทศของเขา แต่ พม่าจะทำตามหรือไม่นั้นก็คงเป็นเรื่องที่เราไม่สามารถเข้าไปบังคับได้

สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยจำนวน 7 ท่าน ในกลุ่ม**นักวิชาการ 1 ท่าน และสื่อมวลชนและ นักพัฒนาองค์กรเอกชนกลุ่มละ 3 ท่าน** ที่ไม่เห็นด้วย ต่อการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน นั้นได้ให้เหตุผลว่าไม่ว่าจะเป็นอาเซียนหรือไทยต่างมุ่งหวังผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจจากการ เป็นสมาชิกของพมามากจนเกินไปและ ตลอดเวลาไทยมักจะใช้เหตุผลนี้มาเป็นประเด็นหลักในการ ติดต่อสัมพันธ์กับพม่า

ตารางที่ 5.5 ข. ความพร้อมของพม่าในการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			เห็นว่าพม่า มีความพร้อม	เห็นว่าพม่ายัง ไม่มีความพร้อม	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	-	3	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	-	2	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	-	4	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	-	4	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	-	3	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	-	3	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	-	3	
	รวม	22	-	22	

จากตารางที่ 5.5 ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดรวม 22 ท่านเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าการที่อาเซียนตัดสินใจรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อการประชุมครบรอบ 30 ปี ในวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2540 นั้น ยังไม่เหมาะสมทางด้านเวลาและเป็นการตัดสินใจที่เร็วเกินไป ควรจะให้พม่าได้ปรับปรุงการเมืองภายในประเทศให้เป็นที่ยอมรับต่อนานาชาติให้มากกว่านี้ก่อน เพราะสถานการณ์ในพม่าในขณะที่เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนนั้นยังไม่ดีพอเนื่องจกยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศอยู่ ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับของประเทศประชาธิปไตยต่าง ๆ การเตรียมตัวของพม่าก็ยังไม่พร้อมต่อการที่จะปฏิบัติตามกติกาข้อตกลงของอาเซียน และยังไม่พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบต่าง ๆ ของอาเซียน ซึ่งคงต้องปรับตัวอีกนาน ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน พม่าไม่ได้มีบทบาทในเชิงบวกให้กับอาเซียน ถึงแม้ว่าพม่าจะมีการปรับระบบเศรษฐกิจเป็นแบบทุนนิยมและประชาชนพม่าจะพูดภาษาอังกฤษดีกว่าเวียดนาม ลาวและกัมพูชาก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ ในกลุ่มนักวิชาการท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า การรับพม่าเข้ามาในขณะนั้นแม้ว่าจะเร็วเกินไป แต่สถานการณ์บังคับให้อาเซียนจำเป็นต้องรับพม่า เพราะยอมดีกว่าทิ้งพม่าให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว ประกอบกับแรงกดดันจากประเทศตะวันตก ทำให้ผู้นำอาเซียน โดยเฉพาะ ดร. มหาธีร์ โมฮัมหมัด ต้องการเอาชนะประเทศตะวันตก

จากตารางที่ 5.4 และตารางที่ 5.5 จะเห็นได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก แต่เมื่อพูดถึงความพร้อมของพม่าในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลับเห็นว่าพม่ายังไม่มีความพร้อม ส่วนเหตุผลที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้พม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนนั้นมีปรากฏในตารางที่ 5.6 ต่อไป

ตารางที่ 5.6 ค. เหตุผลที่ทำให้อาเซียนต้องการให้พม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้ สัมภาษณ์	ประเด็นคำตอบ				หมายเหตุ
			ต้องการให้ เกิด ASEAN-10	เพราะผล ประโยชน์ ในพม่า	เพื่อดึงพม่า ออกจาก จีน	แสดงออกถึง ความเป็น ASEAN	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	2	-	-	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	-	-	1	1	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	3	1	-	-	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	-	-	2	2	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	3	-	-	-	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กร เอกชน	3	1	2	-	-	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	-	3	-	-	
	รวม	22	9	6	3	3	

จากตารางที่ 5.6 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จำนวน 9 ท่าน เห็นว่าเหตุผลที่ทำให้อาเซียนต้องการให้พม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน นั้นเพราะ ความต้องการให้เกิด ASEAN-10 ในวาระที่อาเซียนมีอายุครบ 30 ปี ในปี พ.ศ. 2540 เหตุผลรองลงมาจากผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 6 ท่านคือเรื่องผลประโยชน์ต่าง ๆ ในประเทศพม่า โดยได้ให้เหตุผลว่าเพราะไม่มีประเทศใดทำอะไรลงไปโดยไม่หวังผลตอบแทน ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะต้องมาก่อน เนื่องจากพม่าเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แร่ธาตุ อีกทั้งการลงทุนในพม่าก่อให้เกิดต้นทุนการผลิตที่ต่ำ เนื่องจากแรงงานในประเทศพม่ามีราคาถูก การดึงพม่าเข้ามาอยู่ในอาเซียนยังจะช่วยเปิดตลาดให้มากขึ้น พม่าจะได้เข้ามาอยู่ภายใต้กฎระเบียบต่าง ๆ ของอาเซียน พม่าจะทำอะไรตามใจตัวเองไม่ได้ และผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนเท่ากันคือ 3 ท่านที่เห็นว่าเป็นเพราะอาเซียนต้องการ

ดึงพม่าออกจากจีน และแสดงออกถึงความเป็นอาเซียนที่ไม่ต้องการถูกครอบงำจากชาติตะวันตก ในประเด็นที่ต้องการดึงพม่าออกจากจีนนั้นก็ เพื่อความมั่นคงทางการเมืองเพราะพม่าและจีนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในระดับผู้นำ ซึ่งอาเซียนเห็นว่าหากไม่ดึงพม่าออกจากจีนแล้ว อาจทำให้เกิดปัญหาในอนาคต เพราะลักษณะภูมิประเทศของพม่า นั้น ทิศเหนือจะติดกับจีน จึงล่อแหลมต่อการที่จีนจะใช้พม่าเป็นเส้นทางในการแทรกซึมเข้าสู่ประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน ประกอบกับจีนจะเป็นประเทศที่คอยช่วยเหลือพม่าในเกือบทุกด้านโดยเฉพาะด้านอาวุธต่าง ๆ ซึ่งก็มีได้หมายความว่าอาเซียนกลัวภัยคุกคามจากจีน แต่บางประเทศในอาเซียนกลัวจีน นอกจากนั้นจีนและพม่ายังมีผลประโยชน์ทางด้านการค้าร่วมกัน พม่าและจีนมีการติดต่อค้าขายกันมาก การดึงพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน จะช่วยลดอิทธิพลของจีนที่มีต่อพม่าได้บ้าง

และเหตุผลที่สำคัญประการสุดท้าย คือผู้นำอาเซียนเห็นว่าการตัดสินใจรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิคนั้นเป็นเรื่องภายในของอาเซียนเอง ตะวันตกไม่สามารถมาชี้นำอาเซียนได้ และหลักของอาเซียนคือ สังคมเปิด (open society) การที่ประเทศตะวันตกยังคงคัดค้านการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกมากเพียงใด ก็ยิ่งทำให้อาเซียนต้องรับพม่ามากขึ้นเท่านั้น เป็นการแสดงถึงเจตนารมณ์ของอาเซียนว่า อาเซียนไม่ชอบให้ใครกดดันหรือแทรกแซง ถ้าตะวันตกไม่คัดค้าน อาเซียนอาจจะรับพม่าช้ากว่านี้ เพราะอาเซียนไม่ต้องการให้ถูกมองว่า ใครก็กดดันอาเซียนได้

ในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนนั้นผู้ให้สัมภาษณ์มองว่าจะก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่ออาเซียนและพม่าต่างกันไปซึ่งจะได้นำเสนอในตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 ง. ผลดี และ ผลเสียต่อพม่าและอาเซียนในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			ผลเสียต่อพม่า ผลดีต่ออาเซียน	ผลเสียต่ออาเซียน ผลดีต่อพม่า	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	2	1	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	2	2	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	1	3	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	-	3	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	2	1	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	1	2	
	รวม	22	10	12	

จากตารางที่ 5.7 ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 12 ท่านจาก 22 ท่าน ในกลุ่มนักการเมือง 1 ท่าน ข้าราชการทหาร 2 ท่าน นักวิชาการ 3 ท่าน สื่อมวลชน 3 ท่าน นักพัฒนาองค์กรเอกชน 1 ท่าน พ่อค้านักธุรกิจ 2 ท่าน เห็นว่าอาเซียนจะได้รับผลเสียมากกว่าพม่า โดยให้เหตุผลว่าการรับพม่าเข้ามาในช่วงที่มีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายที่อาเซียนต้องประสบ โดยเฉพาะฐานการต่อรองของอาเซียนในประชาคมโลก ปัจจุบันไม่สามารถทำได้เลย เพราะในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาความเจริญทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นสิ่งที่อาเซียนใช้เป็นเหตุผลในการต่อรองยังไม่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม เมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจอาเซียนจึงไม่มีกำลังต่อรองอีกต่อไป โดยเฉพาะประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ใช้ประเด็นของการปกครองทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แบบเปิดกว้างและนโยบายที่เรียกร้องให้มีความโปร่งใส เป็นนโยบายนำในการเรียกร้องให้ประชาชนอาเซียน รวมทั้งประชาชนของนานาประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนอาเซียน และถือว่าเป็นประเด็นที่ค่อนข้างใหม่ และคงต้องใช้เวลามากในการปลูกฝังความคิดนี้ให้กับสมาชิกอาเซียน 9 ประเทศ ซึ่งมีเพียง 2 ประเทศเท่านั้นที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย คือมีระบบพรรค แบบพหุพรรค ไม่ใช่ปกครองแบบพรรคเดียวและปกครองมาเป็นเวลานาน ๆ แนวโน้มของอาเซียนหลังจากพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกเลวร้ายลงเรื่อย ๆ เพราะว่า วัตถุประสงค์หลักของอาเซียนตั้งขึ้น นอกจากจะรักษาความสามัคคีในหมู่สมาชิกอาเซียนแล้ว ก็คือพยายามจะขอเงิน ขอ

ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจากโลกตะวันตก จะเห็นว่า ทุกประเทศจะเสียค่าสมาชิกเท่ากัน ไม่เหมือนสมาชิกของประชาคมยุโรป จะเสียค่าสมาชิกตามอัตราของสภาพทางเศรษฐกิจ ในเมื่อเป็นเช่นนี้ สมาคมอาเซียนจึงเสียผลประโยชน์ไปมาก เพราะสหภาพยุโรป ยืนยันว่าไม่ยอมให้พม่าเข้ามาอยู่ในกรอบความร่วมมือของอาเซียนกับของสหภาพยุโรป เมื่อเป็นเช่นนี้ 1 ปีที่ผ่านมาความร่วมมือทวิภาคี ระหว่างอาเซียนกับสหภาพยุโรปหยุดชะงักและมีทีท่าว่าจะหยุดอีกต่อไป ถ้าสหภาพยุโรปยืนหยัดต่อท่าทีนี้ อาเซียนจะต้องมีการทบทวนนโยบาย เกี่ยวกับสมาชิกภาพของพม่าในอาเซียนอย่างแน่นอน และจะส่งผลกระทบต่อกระเทือนไปยังกรอบความร่วมมือที่ใหญ่กว่า คือนโยบายในกรอบอาเซียน-สหภาพยุโรป หรือที่เรียกว่า ASEM ฉะนั้นจะเห็นว่าถ้าพม่ายังเป็นสมาชิกอยู่ ก็จะเป็นการขัดขวางความร่วมมือระหว่าง อาเซียนกับประเทศคู่เจรจาซึ่งจะให้เงินช่วยเหลือน้อยลง และอาเซียนอาจจะต้องทบทวนนโยบายต่อประเทศคู่เจรจาใหม่เพื่อไม่ให้ความสำคัญกับประเทศเหล่านั้นมาก เพราะมิฉะนั้นแล้วจะกระทบกระเทือนสมาชิกภาพของอาเซียนนับตั้งแต่มีพม่าเข้ามา ในอนาคตอาเซียนจะดำเนินนโยบายอย่างไร กับประเทศคู่เจรจา จะต้องติดตามกันต่อไป จะเห็นได้ว่าเมื่อรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกแล้ว อาเซียนก็ต้องรับปัญหาต่าง ๆ ของพม่าเข้ามาด้วย ทำให้ปัญหาของพม่าคือปัญหาของอาเซียน อาเซียนต้องเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้พม่า สำหรับประโยชน์ที่พม่าได้รับจากการเข้ามาอยู่ในอาเซียนนั้นผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าโดยสรุปว่าสามารถทำให้พม่าสามารถมีพันธมิตรที่ดีไม่ต้องอยู่โดดเดี่ยว ไม่ต้องพึ่งพาเงินเพียงประเทศเดียว เป็นช่องทางให้พม่าต้องเปิดประเทศ ตามกรอบนี้ และสามารถมีกรอบในการติดต่อค้าขายในการทำธุรกิจต่าง ๆ ได้มากขึ้น เพราะการลงทุนที่เปิดรับจากประเทศต่าง ๆ จะเป็นผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพม่า และอาจกล่าวได้ว่า พม่าได้ทุกอย่างทุกอย่าง พม่าวางแผนว่าการเข้าอาเซียนเป็นการเข้าเฉพาะกิจ และเป็นการเข้าอย่างมีความหมาย เพราะตลอดเวลานโยบายต่างประเทศพม่าอยู่ที่กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ดังนั้นเมื่อพม่าเปิดประเทศออกมาระยะหนึ่ง พม่าจึงตัดสินใจเป็นสมาชิกใหม่อาเซียน หลังจากที่มองเห็นว่ากลุ่มที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เอียงข้างทางรัสเซียมากเกินไป ฉะนั้นวัตถุประสงค์ใหญ่ของพม่าไม่ได้อยู่ที่อาเซียน สิ่งแรกที่พม่าได้คือ ได้ใช้อาเซียนเป็นเกราะกำบัง จะเห็นว่า พ.ศ.2533 เป็นช่วงเวลาการต่อสู้ระหว่างผู้นำชาติตะวันตกกับรัฐบาลทหารพม่ามากที่สุด รัฐบาลทหารพม่าเห็นว่ามันเป็นโอกาสอันดีที่จะเข้ามาอยู่ในอาเซียน สังเกตได้ว่าในช่วงที่ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย จะจัดตั้งสมาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2510 ในช่วงนั้นมีผู้นำของไทยและตัวแทนที่จะจัดตั้งอาเซียนเดินทางไปพม่า ที่จะเจรจากับพม่าให้มาเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้งอาเซียนด้วย แต่พม่าก็ตอบว่าประเทศตนยึดถือความเป็นกลางอย่างถาวร และไม่ยอมเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรใดๆ ทั้งสิ้นโดยเฉพาะกลุ่มอาเซียน เพราะทางพม่าเห็นว่าเป็นกลุ่มที่เอียงไปทางสหรัฐอเมริกา เมื่อเป็นเช่นนี้การเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนของ

พม่ามีวัตถุประสงค์แน่แน่วที่จะหลอกใช้อาเซียนได้เป็นเครื่องมือ จะเห็นว่าการที่เข้ามาอยู่ในอาเซียนระยะ 1 ปีแล้วนั้น นอกจากพม่าจะเสียค่าสมาชิกประมาณ เจ็ดแสนห้าหมื่นเหรียญ (คิดเป็นเงินไทยประมาณ 30 ล้านบาท) เท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่พม่าจะได้รับจึงคุ้มค่ามาก เพราะพม่าไม่ต้องทำอะไรเลย อาเซียนมีนโยบายที่เรียกว่าไม่แทรกแซงกิจการภายใน สมาชิกอาเซียนจะไม่พูดถึงปัญหาภายในของประเทศสมาชิก ไม่ว่าปัญหาสิทธิมนุษยชนหรือรูปแบบการปกครองซึ่งประเด็นนี้ก็โยงถึงนโยบายของไทยที่ไปเสนอต่ออาเซียนในการประชุมเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2541 และมีผลออกมาว่าสมาชิกส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายการแทรกแซงอย่างสร้างสรรค์นี้ ซึ่งถือว่าเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อของนโยบายไทยต่อพม่าว่าทำไมจึงไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในที่นั่งลำบาก เพราะว่าจะต้องรับปัญหาอันเกิดจากระบบการเมืองที่กดขี่ในประเทศพม่า ส่วนในด้านการเมืองและความสัมพันธ์ของพม่ากับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน โดยเฉพาะกับอาเซียนกลับมีความกระชับมากขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีต่อความร่วมมือในอนาคต และทำให้พม่ามีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นในสายตาของอาเซียน นับว่าพม่าประสบความสำเร็จในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 10 ท่านที่เห็นว่าอาเซียนได้รับผลดีมากกว่าในกลุ่มนักการเมืองนั้นสามารถสรุปความเห็นได้ว่าถ้าพม่าไม่เข้าเป็นสมาชิกอาเซียน ไม่ว่าจะอาเซียนหรือไทย จะไม่มีบริบทที่จะพุดกับพม่าเลย ไม่มีหัวข้อที่จะทำให้พม่าได้พิจารณาเรื่องนี้ ซึ่งถือเป็นข้อดีของอาเซียนในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก และเมื่อพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนแล้วจะทำให้พม่าเกิดเป็นภาระในการจัดประชุม ภาระในการส่งคนไปประชุมและภาระในการฝึกคน แต่การที่จัดการประชุมบ่อย ๆ ถือเป็นกาทำให้พม่าเปิดตัวเองมากขึ้น เพราะการส่งคนไปประชุมเท่ากับเป็นการบังคับให้ต้องเปิดตัวเอง บางทีก็ถูกเรียกร้อง ถูกประณามมากขึ้นจากสังคมอื่นมากขึ้นด้วย ดีกว่าปล่อยให้อาเซียนเท่านั้นที่เป็นคนต่อว่า และไม่ว่าจะป็นหัวข้อการประชุมใดของอาเซียนหรือของตะวันตก หัวข้อหนึ่งซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยคือพม่าต้องถูกต่อว่าจากตะวันตก แม้อาเซียนจะไม่ได้พูดด้วยตัวเอง แต่ก็หมายความว่าอาเซียนกำลังพาพม่าไปรับฟัง พาผู้แทนพม่าไปรับฟัง และผู้แทนพม่าก็ต้องรายงานให้รัฐบาลกลางพม่าทราบ ว่าภายนอกประเทศเขาคิดอย่างไร โลกไปถึงไหนกันแล้ว แต่พม่าเพิ่งจะเปิดตัว เพิ่งจะเข้าอาเซียน การที่พม่าต้องส่งผู้แทนไปทำให้พม่าก็หูตากว้างขึ้น ต้องให้เวลาพม่าอีกระยะหนึ่ง เชื่อว่าพม่าจะซึมซับความเป็นประชาธิปไตยและเคารพในสิทธิมนุษยชนมากขึ้นในโอกาสต่อไป นอกจากนั้นการที่พม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนถือเป็นการดึงพม่าให้ห่างจากจีนมากขึ้น เพราะถ้าพม่าใกล้ชิดจีนมากกว่าอาเซียน อาจมีผลกระทบต่ออาเซียนมากหลายประการ อย่างไรก็ตามอาเซียนก็ได้มองถึงผลประโยชน์ในระยะยาวในการรับพม่าเข้าเป็น

สมาชิก ส่วนพม่าก็ได้ประโยชน์ในระยะสั้นโดยที่อาเซียนมองว่าการนำพม่าเข้ามาอยู่ในอาเซียนทำให้พม่าเปิดกว้างมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระยะยาวต่อไป

ประเด็นที่ 3 ทศนะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า

ตารางที่ 5.8 ก. ภาพรวมท่าทีของรัฐบาลตั้งแต่สมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (ชวน 1) ซึ่งถือเป็นช่วงที่พม่าได้เป็นแขกรับเชิญของรัฐบาลไทยในการเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ในการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของพม่าจนถึงรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ที่พม่าได้เข้ามาเป็นสมาชิกอย่างสมบูรณ์แล้วนั้น ท่านเห็นว่าท่าทีของรัฐบาลไทยเห็นด้วยต่อการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนหรือไม่ ?

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวนผู้ให้ สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	4	-	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	4	-	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	3	-	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	3	-	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	3	-	
	รวม	22	22	-	

จากตารางที่ 5.8 ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ทั้ง 22 ท่านเห็นว่ารัฐบาลแต่ละสมัยก็ได้คัดค้านการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ในทางตรงกันข้ามความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า ถึงแม้จะมีการกระทบกระทั่งกันบ้างแต่สำหรับประเทศไทยแล้วได้แสดงออกถึงความจริงใจในการให้ความช่วยเหลือพม่าอยู่ตลอดเวลาและพยายามใช้วิธีการทางการทูตในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะเห็นได้จากการที่นายประสงค์ สุ่นศิริ ได้เชิญพม่าเข้าร่วมเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศในปี พ.ศ.2537 หรือการที่รัฐบาลไทยร่วมกับอาเซียนใช้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับพม่า ทำให้พม่าวางใจว่าไทยหรือสมาชิกอื่น

ใดไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองภายในของประเทศพม่าได้ แต่วิธีการที่รัฐบาลขณะนั้น คือ นายอานวัย วีรวรรณซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศทำก็คือ การขอให้อาเซียนได้ชะลอการรับพม่าออกไปก่อนเพราะไทยในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนใกล้ชิดกับพม่ามากที่สุด ย่อมรับรู้ถึงปัญหาที่จะกระทบต่อไทยได้ดีกว่าประเทศสมาชิก อื่นๆ จริง ๆ ไทยก็ทำได้เพียงการแสดงความคิดเห็นเพราะสำหรับอาเซียนแล้วในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ในที่ประชุมอาเซียนจะใช้ระบบฉันทามติหรือConcensus นั่นคือ ไม่ว่าแต่ละประเทศจะมีความคิดเป็นแตกต่างกันอย่างไร แต่ในท้ายที่สุดก็ต้องหาทางกลมเกลื่อนให้ทุกประเทศสมาชิกเห็นพ้องต้องกันซึ่งรู้สึกเป็นเรื่องที่ผิดธรรมชาติและควรมีการแก้ไขในเรื่องนี้ได้แล้ว

จากการที่รัฐบาลในแต่ละสมัยได้สนับสนุนการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก **สื่อมวลชน** ท่านหนึ่งได้ให้เหตุผลที่น่าสนใจว่า สิ่งที่รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจสนับสนุนการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนนั้นไทยต้องรับผิดชอบในการที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเพราะไทยไม่ได้ทำหน้าที่ที่ดีในการขัดขวางการเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่า โดยเฉพาะในสมัยของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ที่ได้มีการสนับสนุนรัฐบาลทหารพม่าอย่างเป็นทางการ ทำให้ประเทศไทยขาดเอกภาพ ขาดอำนาจในการต่อรองกับรัฐบาลทหารพม่า ซึ่งพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นคนที่เบิกทางให้พม่าไม่ถูกโดดเดี่ยว เป็นคนที่ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลทหารพม่าทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อแลกกับผลประโยชน์ทางการค้า จึงส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินนโยบายที่สัมฤทธิ์ผลได้ ตลอดระยะเวลาของรัฐบาลพลเอกชวลิตได้เข้ามาทำหน้าที่ ไม่สามารถที่จะเจรจาลดความตึงเครียดชายแดนระหว่างไทยและพม่าได้ และการที่รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย(ชวน 2) มีความคิดริเริ่มที่จะนำนโยบายความพัวพันอย่างสร้างสรรค์เข้ามาใช้ ก็นับว่าเป็นความคิดที่ดี แต่การที่จะปฏิบัติได้หรือไม่ก็นับว่าเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ตารางที่ 5.9 ข. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าภายใต้กรอบนโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวนผู้ให้ สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			มีปัญหา	ไม่มีปัญหา	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	1. ปัญหาชนกลุ่ม น้อยตามแนวชาย แดนและการถูกล้ำ อธิปไตย
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	-	2	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	4	-	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	4	-	2. ปัญหายาเสพติด
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	3	-	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	3	-	3. ปัญหาการลักลอบ เข้าเมืองของคนสัญชาติ พม่า
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	3	-	
	รวม	22	20	2	

จากตารางที่ 5.9 จะพบว่า การที่ประเทศไทยได้ตัดสินใจใช้ นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับพม่า ส่วนหนึ่งเพื่อให้ไทยกับพม่าสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ระหว่างไทยและพม่าได้ดีขึ้นนั้น ประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ จำนวน 20 จาก 22 คน ยังเห็นว่า ปัญหายาเสพติด ปัญหาชนกลุ่มน้อยและการถูกล้ำอธิปไตย ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของคนสัญชาติพม่า ยังเป็นปัญหาที่ไทยต้องเผชิญอยู่เช่นเดิม แต่ถึงแม้ว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะไม่ดีขึ้น ก็ไม่ได้หมายความว่า จะแย่งลงกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์จะพลิกแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์/เหตุการณ์ ที่มีทั้งความร่วมมือและขัดแย้ง ซึ่งผู้นำทางทหารของพม่าจะมีบทบาทมากกว่า การจะมีนโยบายเฉพาะช่วงเวลาใดอย่างนั้น จึงไม่แน่นอน โดยสามารถสรุปประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ปัญหาชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนและการถูกล้ำอธิปไตย

สามารถสรุปความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ดังนี้ ปัญหาตามแนวชายแดนนั้นเกิดขึ้นได้ อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะตลอดพรมแดนติดต่อกันกว่า 2,000 กิโลเมตร ที่มีชนกลุ่มน้อยซึ่งรัฐบาลทหารพม่าไม่สามารถควบคุมได้ตั้งค่ายอยู่เป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจะลดจำนวนลงไปบ้างแล้วก็ตาม

ตาม ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้บางส่วนก็หนีเข้ามาและพักพิงอยู่ค่ายผู้อพยพในประเทศไทย และบางส่วนก็อยู่นอกเขตแดนไทยตามตะเข็บชายแดนซึ่งในบางครั้งก็ได้เข้ามาทำลายค่ายผู้อพยพของฝ่ายตรงข้ามในประเทศไทยด้วย ประกอบกับยังมีการกวาดล้างชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลทหารพม่าอยู่ หรือแม้แต่การสู้รบกันเองระหว่างชนกลุ่มน้อย ทำให้ต้องหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย กลายเป็นชนพลัดถิ่น ซึ่งความขัดแย้งบริเวณพรมแดนนั้น ก็ต้องใช้ความพยายามในการเจรจากันต่อไป เพราะชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ถือว่าเป็นคนพม่า จะพบว่าปัญหาเรื่องพรมแดนในแต่ละประเทศก็จะต้องประสบ ไม่น่ามากก็น้อย เช่น อินเดียนั้นก็มีปัญหา เพราะมีชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มหลายภาษา อีกทั้งพรมแดนก็ไม่ได้แบ่งตามกลุ่มสังคม และในการขีดเส้นเขตแดนขณะนั้นพม่าและชนกลุ่มน้อยก็ไม่ได้กำหนดกันเอง หากเป็นเพราะอังกฤษเป็นฝ่ายกำหนดให้

สื่อมวลชนท่านหนึ่งเห็นว่าในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ต้องใช้กระบวนการที่ยาวนาน トラาบไตที่ไม่ถึงกับเข้ามาทำร้ายกันในดินแดนไทย ก็ต้องพยายามร่วมมือกันในการหาข้อยุติให้ได้ โดยที่ไทยและอาเซียนก็ไม่สามารถเข้าไปก้าวท้าวการเมืองภายในของประเทศพม่าได้ แต่ไทยอาจสนับสนุนแนวทางหรือชี้ให้พม่าเห็นว่าการคิดเรื่องการปรองดองแห่งชาตินั้นควรจะได้มีการนำมาใช้ถึงแม้ว่าพม่าจะเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนแล้วปัญหาชายแดนก็จะมีอยู่ต่อไป ซึ่งปัญหาชายแดนนี้ก็โยงใยถึงปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกด้วยและไม่ว่าจะมีนโยบายพัวพันอย่างสร้างสรรค์หรือไม่ในระยะยาวหรือระยะสั้นจะต้องเป็นปัญหาเพราะトラาบไตที่รัฐบาลพม่ายังเป็นรัฐบาลทหาร โอกาสที่จะแก้ปัญหาแบบทวิภาคี ระหว่างไทยและพม่ามีน้อยมาก ดังนั้นการที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลพม่ามีระบบการเมืองที่เปิดกว้างขึ้น หากเป็นประชาธิปไตยได้ ปัญหาชายแดนก็จะลดน้อยลง ไทยเองก็ไม่มีเอกภาพ สาเหตุส่วนหนึ่งอยู่ที่นโยบายต่างประเทศตามแนวชายแดนขึ้นอยู่กับผู้นำฝ่ายทหารของไทย ซึ่งมีอิทธิพลมากต่อการแก้ปัญหาและกระทรวงต่างประเทศก็เป็นรองในการเจรจากับพม่า ในเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจะเห็นได้ว่าทุก ๆ ครั้ง พม่าจะใช้ความแตกแยกระหว่างฝ่ายพลเรือนกับฝ่ายทหารเป็นเงื่อนไขในการกดดันไทย ซึ่งอาจจะไม่แปลกเพราะฝ่ายทหารมีความสนใจทางด้านความมั่นคงแต่อย่างใดแต่อาจไม่ได้ดูทางการทูต ซึ่งในบางครั้งต้องใช้ความแยบยลละเมียดละไมในการเจรจา ในเมื่อทั้งสองไม่สามารถรวมกันได้ ทำให้การเจรจาต่อรองกับพม่าเราเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่มากนอกจากนั้นยังมีเรื่องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดน ตลอดระยะเวลาไทยมักจะใช้เหตุผลทางเศรษฐกิจนี้ มาเป็นตัวนำทำให้หมดหนทางในการที่จะใช้นโยบายต่างประเทศในการแก้ปัญหา ในสมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย น่าจะทำให้การต่อรองกับพม่าดีขึ้น เนื่องจากว่าหน่วยงานของรัฐอยู่ในพรรคเดียวกันแต่ฝ่ายทหารยังมีอิทธิพลมากต่อการวางแนวนโยบายต่อพม่า ทำให้รัฐบาลทหารพม่ายังใช้จุดอ่อนนี้ต่อไป กรณีปัญหาตอยกลาง บริเวณอำเภอแม่เฒ่า อาย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจุดชี้ช่องว่า พม่ามีความจริงใจหรือไม่ในการแก้ปัญหาชายแดน จะเห็นได้ว่า

ปัญหาชายแดนไทย-ลาวต้องใช้เวลามากกว่าที่จะสร้างความรู้สึกที่ดีขึ้นได้ ปัญหาชายแดนไทย-พม่ายังไม่ได้แก้ไขให้เกิดความรู้สึกที่ดี และจะทำอย่างไรไม่ให้ปัญหาที่มีอยู่บานปลาย ปัญหาไทย-พม่าทุกวันนี้คือยังไม่สามารถหามาตรการสร้างความมั่นใจระหว่างไทยกับพม่าได้เลย การเผชิญหน้าระหว่างไทยกับพม่าที่ดอยกลางยังมีอยู่ และสามารถจะเกิดขึ้นได้ในวันใดวันหนึ่งและคิดว่าเป็นปัญหาหลักที่ฝ่ายทหารมองเห็นแล้วว่าจะต้องเกิดขึ้น

2. ปัญหายาเสพติด

ในเรื่องของยาเสพติด สามารถสรุปความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ได้โดยเห็นว่าส่วนหนึ่งของปัญหายาเสพติดก็มีผลมาจากการมีชนกลุ่มน้อยตามตะเข็บชายแดนไทย-พม่าโดยที่ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้จะทำการสู้รบกันเองเพื่อแย่งชิงดินแดนบ้าง แย่งชิงทรัพยากรบ้าง และยังคงต่อสู้กับรัฐบาลทหารพม่าด้วย ดังนั้นงบประมาณในการนำมาซื้ออาวุธและใช้จ่ายในการบำรุงกองกำลัง จึงมาจากการผลิตและค้ายาเสพติด รวมทั้งการตัดไม้ทำลายป่า มีไม้เถื่อนเกิดขึ้น หรือการค้าของเถื่อนเกิดขึ้นบริเวณชายแดน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่มากที่ยากแก่การแก้ไข สำหรับประเทศไทยการที่การค้ายาเสพติดยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกฎหมายพม่าไม่ได้ระบุไว้ในเรื่องการมียาเสพติดไว้ในครอบครองแล้วผิดกฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแน่นอน ทั้งนี้เพราะมีการผลิตในพม่าแล้วส่งผ่านเข้ามายังประเทศไทย ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อปัญหาสังคมในประเทศไทย โดยวิธีการแก้ปัญหานี้เมื่อกฎหมายพม่าบอกว่าไม่ผิด ก็มีวิธีการคือ ต้องให้พม่าเปิดรับโลกภายนอกมากขึ้น และต้องชี้ให้พม่าเห็นถึงประโยชน์จากการเข้าร่วมในอาเซียน หากพม่ามองเห็นประโยชน์ที่จะได้จากการเข้าร่วมในอาเซียน พม่าก็ต้องปรับเปลี่ยนกฎหมายหลาย ๆ อย่างให้ได้มาตรฐานสากลมากขึ้น ในประเด็นของยาเสพติด นักวิชาการท่านหนึ่งมีความเห็นที่แตกต่างออกไปคือ การจะแก้ไขปัญหานี้ได้ ไม่ได้อยู่ที่พม่าประเทศเดียว อยู่ที่ประเทศไทยด้วย เมื่อมีคนต้องการเสพย์พม่าก็ต้องผลิต จึงไม่ควรโทษพม่าเพียงฝ่ายเดียว เพราะขึ้นอยู่กับคนไทยด้วย

3. ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของคนสัญชาติพม่า

จากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของคนสัญชาติพม่าได้ โดยเห็นว่าสาเหตุหนึ่งของปัญหานี้คือ หนึ่งการสู้รบและสถานการณ์ความวุ่นวายต่าง ๆ ในประเทศพม่าเข้ามาและเมื่อเข้าประเทศมาแล้ว ก็ต้องเข้ามาขายแรงงาน การมีพรมแดนที่ยาวจึงทำให้ปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร และโดยทั่วไปแล้วเป็นลักษณะปกติของประเทศที่มีพรมแดนใกล้ชิดติดกัน มีอาณาเขตติดกัน ยิ่งเมื่อประเทศหนึ่งเศรษฐกิจดี อีกประเทศเศรษฐกิจด้อย ก็ยังจะมีการข้ามมาก่ออาชญากรรมแล้วหนีกลับประเทศเขาไป หรือการข้ามกลับ

เข้าไปทำร้ายกลุ่มตรงข้ามในพม่าแล้วหนีกลับมาหลบในไทย ก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกันจากระดับย่อย ๆ มาสู่ระดับท้องถิ่นระหว่างสองประเทศ ในการแก้ไชนั้นเป็นเรื่องของบุคคลที่อยากจะลักลอบเข้ามา เมื่อไทยจับได้ ไทยก็ต้องส่งกลับประเทศ หากอำนาจรัฐของไทยเข้มแข็งพอการข้ามเข้ามาในประเทศก็ต้องยากอยู่แล้ว แต่ความต้องการของคนสัญชาติพม่าที่ต้องการเข้ามานั้นเป็นเรื่องปกติ เพราะธรรมชาติของแรงงานต้องการมาหาที่ดีกว่า ซึ่งก็ถือเป็นปัญหาทั้งของประเทศไทยและประเทศพม่า แต่ปัญหาทั้งหมดจะต้องมองในภาพรวม ถ้ามองในภาพย่อย ๆ ลงไป ดูตัวเลขแล้วเหมือนจะมากขึ้น ในช่วงก่อนที่จะพม่าจะเข้าเป็นสมาชิกอาเซียน แต่หลังจากเข้ามาแล้ว ถ้ามองในภาพรวมจะดีขึ้นกว่าเดิมค่อนข้างมาก การแก้ไขปัญหาอะไรต่อมิอะไรจะง่ายขึ้นในทุก ๆ ด้าน พม่าเริ่มยอมรับฟังมากขึ้น

ตารางที่ 5.10 ค. ประเทศไทยซึ่งถือว่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านของพม่า ที่มีพรมแดนใกล้ชิดติดกับพม่ามากที่สุดถึง 2,401 กิโลเมตรนั้น ทำให้ได้รับการคาดหวังจากประเทศตะวันตกว่า จะเป็นผู้ที่โน้มน้ำหนักให้พม่าเปลี่ยนแปลงการปกครองของตนเองให้เป็นประชาธิปไตยได้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ไทยสามารถทำตามความคาดหวังของประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นได้ดีมากน้อยเพียงใด ?

ลำดับที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			ทำได้ดี	ทำไม่ได้	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	2	2	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	4	-	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	-	3	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	-	3	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	-	3	
	รวม	22	11	11	

จากตารางที่ 5.10 ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นในจำนวนที่เท่ากันคือ เห็นว่าไทยทำหน้าที่ได้ดี 11 ท่านและเห็นว่าไทยยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้ดีเท่าที่ควร 11 ท่าน โดยกลุ่ม นักการเมือง ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร จำนวน 2 ท่าน และนักวิชาการเห็นว่าไทยทำหน้าที่ได้ดีที่

สุดแล้วโดยจะมองว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลไทยแต่ละสมัยได้วางแนวนโยบายต่างประเทศต่อพม่าพร้อมกับได้ทำหน้าที่ประเทศเพื่อนบ้านของพม่าได้อย่างดีที่สุดด้วยความพยายามเท่าที่จะทำได้อยู่แล้ว และต้องยอมรับว่าประเทศไทยต้องอยู่กึ่งกลางระหว่าง ความสัมพันธ์กับพม่าและความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก ซึ่งไทยจะต้องรับภาระที่หนักกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ต่อปัญหาของพม่าเพราะไทยเป็นประเทศเดียวในอาเซียนที่มีพรมแดนติดต่อกับพม่ามากที่สุด มากกว่าประเทศสมาชิกอื่น ๆ และได้รับผลกระทบต่อปัญหาต่าง ๆ ในประเทศพม่ามากกว่าประเทศสมาชิกอื่น ๆ เช่นกัน หากไทยตัดสินใจใช้มาตรการที่รุนแรงกับประเทศพม่า ดำเนินนโยบายตามแนวทางของชาติตะวันตก ไทยเองก็จะเป็นผู้รับผลกระทบมากที่สุด หรือหากไทยตัดสินใจยอมตามความต้องการของประเทศพม่า หรือบางประเทศในอาเซียนมากเกินไป ไทยเองก็จะเป็นประเทศที่ต้องตกอยู่ในภาวะที่กินไม่เข้า คายไม่ออกเช่นกัน และด้วยเหตุผลที่ไทยเป็นประเทศเดียวในอาเซียนที่มีพรมแดนติดกับพม่ามากที่สุดนี้เอง จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ไทยจะต้องได้รับการคาดหวังจากประเทศตะวันตกในการช่วยพม่าให้เปลี่ยนแปลงตัวเอง และการที่ตะวันตกคาดหวังต่อไทยเช่นนี้นับว่าเป็นการปิดความรับผิดชอบ เพราะตะวันตกตั้งหลักการหรือมาตรการไว้แล้ว คาดหวังที่จะให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม จึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนัก แต่ไทยจะทำได้มากน้อยแค่ไหน จะต้องมียุทธศาสตร์ของมันอยู่ การที่จะเข้าไปแทรกแซงจะต้องได้รับการยอมรับจากประเทศนั้น ๆ ด้วย สำหรับประเทศพม่าแล้ว พม่าเองยังไม่พร้อมที่จะรับในสิ่งเหล่านั้น ก็คงต้องใช้ความค่อยเป็นค่อยไป จนกว่าพม่าจะมองเห็นประโยชน์ของการเข้ามาอยู่ในอาเซียน ซึ่งจะทำให้พลังในการต่อต้านหรือการแสดงออกในเวทีระหว่างประเทศของพม่ามีมากขึ้น มีการเดิมพันสูงขึ้น เมื่อมีการเดิมพันสูงขึ้นก็ต้องพยายามที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนเอง เช่น อาจจะต้องมีการคล้อยตามกันบ้าง แต่ต้องให้เวลา แต่การเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนนั้นถือว่ามีช่องทางในการที่จะสื่อสารกับพม่าแล้วสามารถให้ความคิด ความเห็นได้ ในการที่จะให้พม่าเข้ามารับฟังว่าประเทศอื่น ๆ คิดอย่างไรต่อปัญหาภายในพม่าเอง แล้วพม่าเองก็จะได้ว่าประโยชน์ในการเข้าร่วมกับอาเซียนอยู่ตรงไหน นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าประเทศไทยหรือนานาประเทศก็ต้องการให้พม่ามีการปกครองซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก แต่พม่าจะทำอย่างไรนั้นก็เป็นเรื่องของประเทศพม่า และต้องการเห็นพม่าพัฒนาไปในทางบวก โดยที่จะต้องไม่กำหนดว่าพม่าต้องทำเช่นไร แต่ไทยต้องให้โอกาส เพราะถือว่าพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนนั้น ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ส่วนกติกาจะเป็นอย่างไรจะต้องมีการเลือกตั้งหรือไม่ ต้องใช้ระบบใด นั่นถือว่าเป็นเรื่องของพม่า วิธีการอาจแตกต่างกัน แต่หลักการต้องคล้ายกัน คือให้พม่าก้าวสู่การเป็นประเทศที่มีความเป็นเสรีประชาธิปไตย

ส่วน 11 ท่านในกลุ่ม สื่อมวลชน นักพัฒนาองค์กรเอกชนและกลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ และข้าราชการทหาร 2 ท่านกลับเห็นว่า ไทยไม่สามารถทำตามความคาดหวังของตะวันตกได้

โดยให้เหตุผลว่าประเทศไทยเองนั้น ปัญหาเรื่องผู้นำพลเรือนและผู้นำทางทหารที่มีความขัดแย้งกัน มีแนวนโยบายที่ไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และไทยเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากเกินไป จึงทำให้ไม่สามารถทำอะไรที่เด็ดขาดกับพม่าได้ ทั้ง ๆ ที่ไทยเป็นประเทศเดียวที่มีพรมแดนติดกับพม่ามากที่สุด ซึ่งไทยต้องเป็นผู้นำและเป็นตัวหลัก ส่วนหนึ่งจึงเป็นความผิดของรัฐบาลไทยในขณะรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกมากกว่าว่าทำไมในช่วงนั้น จึงไม่สามารถดำเนินนโยบายแบบต่อเนื่องและมีพลังที่จะหยุดไม่ให้พม่าเข้ามาเป็นสมาชิกได้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยหลายประการที่ไทยยังไม่สามารถโน้มน้าวได้อย่างบังเกิดผลเป็นรูปธรรม เนื่องจากปัญหาผู้หนีภัยจากการสู้รบในไทยยังมีการลักลอบ เคลื่อนไหวเพื่อดำเนินกิจกรรมต่อต้านพม่าทั้งจากบริเวณชายแดนและภายในการสร้างเงื่อนไขแก่พม่า เหมือนต้องการตำรงปัญหาไว้ สังเกตได้ว่าพม่ามักไม่เจรจาอย่างเป็นทางการกับไทย การแก้ไขปัญหาของเจ้าหน้าที่ ไทยจึงตกเป็นฝ่ายรับและเสียเปรียบในการแก้ไขปัญหาค่อนข้างใหญ่

ตัวอย่างความล้มเหลวของการดำเนินนโยบายของรัฐบาลไทย **พ่อค้านักธุรกิจท่าน** หนึ่งได้ยกตัวอย่างเช่น การปิดจุดผ่านแดนของรัฐบาลทหารพม่าหลายต่อหลายครั้ง เพื่อตอบโต้รัฐบาลไทยในการให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อย ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนฝั่งพม่า ซึ่งรัฐบาลไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศ ก็ได้ตอบยืนยันไปว่าประเทศไทยวางตัวเป็นกลางมิได้สนับสนุนชนกลุ่มน้อยแต่อย่างใด แต่ในความเป็นจริงการกระทำของรัฐบาลไทยโดยฝ่ายทหารได้ ปฏิบัติในทางตรงกันข้ามกับที่รัฐบาลได้แถลงไว้ ซึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปโดยเฉพาะประชาชนที่อยู่บริเวณชายแดน อีกทั้งการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยในการได้ตอบการปิดพรมแดน โดยการประกาศปิดพรมแดนซ้ำในบริเวณเดียวกันโดยหวังจะให้เกิดผลกระทบต่อฝ่ายพม่า แต่เป็นการประเมินสถานการณ์ที่ผิดพลาดเป็นอย่างยิ่งเพราะเครื่องอุปโภคที่ใช้กันอยู่ในพม่านั้นมิได้มาจากไทยแหล่งเดียว มาจากจีนทางตอนเหนือก็มี มาจากสิงคโปร์ทางใต้ก็มี ดังนั้นการดำเนินการตอบโต้ของรัฐบาลจึงผิดพลาดอย่างใหญ่หลวง และยังส่งผลให้ตลาดสินค้าของไทย ถูกแทนที่โดยสินค้าของจีนและสิงคโปร์โดยอัตโนมัติ

ตารางที่ 5.11 นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ (Constructive Engagement) กับพม่านั้น ได้ทำให้พม่าปรับบทบาทของตนเองไปสู่วัตถุประสงค์ที่ไทยและอาเซียนต้องการคือ ช่วยให้พม่าเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น หรือเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้นได้หรือไม่ ?

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			เปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	3	1	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	2	2	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	-	3	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	-	3	
7	กลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ	3	-	3	
	รวม	22	11	12	

จากตารางที่ 5.11 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 12 ท่าน จาก 22 ท่านโดยเฉพาะในกลุ่มสื่อมวลชน นักพัฒนาองค์กรเอกชน พ่อค้า นักธุรกิจ ข้าราชการทหาร 1 ท่านและนักวิชาการ 2 ท่านที่เห็นว่าการใช้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์นั้นไม่ได้ทำให้พม่าเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นนั้น ได้ให้เหตุผลว่า การดำเนินนโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ประสบความสำเร็จน้อย นั่นคือไม่สามารถทำให้พม่าปรับบทบาทของตนเองไปสู่วัตถุประสงค์ที่ไทยและอาเซียนต้องการ โดยเฉพาะการทำให้พม่าเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เพราะนโยบายดังกล่าวกำหนดภายใต้การมีเศรษฐกิจเป็นเรื่องนำ คือมุ่งเน้นความร่วมมือ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อาจทำให้ความเข้มข้นของความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการเมือง ลดความสำคัญลงไป

ส่วนกลุ่มที่เห็นว่านโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ประสบความสำเร็จและทำให้พม่าเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทางที่ดีขึ้นจำนวน 11 ท่านจาก 22 ท่าน ในกลุ่มนักการเมือง ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร 3 ท่าน นักวิชาการ 2 ท่าน โดยนักการเมืองเห็นว่าการใช้

นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ได้ทำให้พม่าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แม้ว่าจะไม่มากมายนักแต่ก็ได้ทำให้พม่าเปลี่ยนแปลงและคิดมากขึ้นในการตัดสินใจทำสิ่งใดก็ตาม โดยเห็นว่าในเรื่องของแนวนโยบาย ความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ ที่จะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิกนั้น หากมองในภาพรวมแล้วก็ถือว่าเป็นหลักในการดำเนินนโยบายต่างประเทศไม่ว่าจะของประเทศตะวันตกหรือตะวันออก หากจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับว่าในแนวทางปฏิบัติ จะปฏิบัติกันได้มากน้อยแค่ไหน และจะสามารถตีความกันไปอย่างไร กรณีของประเทศไทย ก็ได้ร่วมใช้นโยบายนี้และพยายามจะไม่เข้าไปแทรกแซง แต่ก็อยู่บนพื้นฐานของการเข้าไปอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ข้าราชการพลเรือนเห็นว่าในการใช้นโยบายนี้ ถือเป็นหนทางหนึ่งในการให้พม่าพัฒนาตัวเอง ซึ่งอาจมีได้หลายทางก็ได้ แต่วิธีการนี้เป็นหนทางหนึ่งที่จะเป็นการเปิดช่องทางให้พม่าสามารถเปิดตัวเองสู่โลกภายนอก รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น แทนที่จะให้พม่าโดดเดี่ยวตัวเองอย่างที่เคยเป็นมาแล้วไม่ทราบว่าจะประโยชน์ที่ควรจะได้รับนั้นอยู่ตรงไหนและเป็นการเปิดทางเลือกให้กับพม่าที่จะเข้าร่วมอยู่ในสังคมภูมิภาคนี้หรือในสังคมโลก ส่วนนักวิชาการ จะเห็นว่าการดำเนินนโยบายดังกล่าวมุ่งหวังเพียงเพื่อผลประโยชน์ทางการค้า หรือในด้านเศรษฐกิจ ไม่ใช่ให้พม่ามีทางออกในการเจรจาหรือทำให้เห็นภาพโดยแท้ พม่าเข้าใจดีว่าไทยคบค้ากับเขาเพียงเพราะเรื่องทางเศรษฐกิจ ดังนั้นนโยบายนี้จึงล้มเหลว แต่อย่างน้อยที่สุดผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าส่วนหนึ่งนโยบายนี้ทำให้พม่าผ่อนคลาย ออง ซาน ซูจีแม้จะผ่อนคลายอย่างมีเงื่อนไขก็ตาม แต่การที่จะให้พม่า เปลี่ยนแปลงเป็นประชาธิปไตย นั้น พม่าเองไม่ต้องการให้เห็นว่าเขาถูกกดดันจากบุคคลภายนอก หรือกลุ่มภายนอก พม่าจะเปลี่ยนแปลงเฉพาะที่เห็นว่าเหมาะสม ส่วนการใช้นโยบายนี้จะได้ผลมากน้อยเพียงใดนั้น ปัจจัยภายในของประเทศพม่าเป็นองค์ประกอบอันสำคัญและขึ้นอยู่กับว่าพม่ามีความตั้งใจในการปรับปรุงแก้ไขมากน้อยเพียงใด เพราะเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าปัญหาภายในของพม่า เป็นปัญหาที่ไม่เหมือนประเทศอื่นในภูมิภาคนี้ พม่ามีชนกลุ่มน้อยอยู่มากมายหลายกลุ่ม นอกจากนี้ปัญหาของพม่าไม่ใช่เพิ่งเกิดขึ้น แต่เป็นปัญหาที่ได้รับผลมาจากประเทศเจ้าอาณานิคม รวมทั้งการดำเนินนโยบายนี้ น่าจะมีจุดยืนและเงื่อนไขในการใช้นโยบายด้วยการเน้นเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว จะทำให้ไม่มีทางออกในการเจรจากับพม่า อย่างไรก็ตามเท่าที่ใช้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์มา พม่าก็ยอมรับฟังมากขึ้น แม้จะไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ และตรงตามความมุ่งหวัง ที่อาเซียนต้องการมากนัก ส่วนข้าราชการทหาร 3 ท่านเห็นว่านโยบายนี้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งจากเดิมที่พม่าไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นจากประเทศในกลุ่มอาเซียนก็ยอมรับฟังมากขึ้น การกดดันต่อกลุ่มคัดค้านในพม่า เช่นพรรค NLD หรือชนกลุ่มน้อยได้ลดความรุนแรงลง ยอมรับในการพูดคุย หรือในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโลกมากขึ้น เช่นปัญหายาเสพติดแต่การจะปฏิบัติอะไรให้เป็นรูปธรรมนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ประเด็นที่ 4 ทศนะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับพม่า

ตารางที่ 5.12 ก. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ต่อการที่นายอันวาร์ อิบราฮิม อดีตรองนายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย ได้เสนอแนวความคิด ที่เรียกว่า “การแทรกแซงอย่างสร้างสรรค์” (Constructive Intervention) ขึ้นมา ซึ่งมีความมุ่งหมายคือ “การให้ ASEAN สามารถมีบทบาทเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการใด ๆ ของประเทศสมาชิกได้ ภายใต้กรอบข้อตกลงร่วมกันที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นปัญหาที่ต้องเผชิญร่วมกันในภูมิภาค ซึ่งอาจจะได้แก้ปัญหาเศรษฐกิจภายในที่สามารถจะแพร่ระบาดเข้าไปในประเทศอื่น หรือปัญหาความไม่สงบทางสังคมและการเมืองที่อาจจะทวีความรุนแรงขึ้นจนมีผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคโดยรวม” หรือนโยบายความสัมพันธ์แบบยืดหยุ่น (Flexible Engagement) ที่ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ นำเสนอต่อที่ประชุมอาเซียนในเวลาต่อมาที่จะให้อาเซียนนำมาใช้กับกรณีของพม่าและสมาชิกอาเซียนโดยส่วนรวม

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวนผู้ให้ สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	*1 ท่านไม่ให้ ความเห็น
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร*	4	2	1	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	3	1	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	3	-	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	3	-	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	3	-	
	รวม	22	19	2	

จากตารางที่ 5.12 จะพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ 19 ท่านจาก 22 ท่านจะเห็นด้วยต่อนโยบายนี้ โดยให้เหตุผลว่า การเข้าไปแทรกแซงเป็นการเข้าไปแทรกแซงที่ผู้รับ รับผิดชอบ โดยที่เขาก็เห็นว่ามันก็เป็นประโยชน์กับเขา เป็นการสร้างสรรค์ มันก็ไม่น่าจะเสียหาย ไม่ได้หมายความว่าต่างคน ต่างอยู่ เพราะว่าคนที่ต่างคนต่างอยู่นั้น อาเซียนก็เคยได้รับบทเรียนเช่นกัน เช่น กรณีวิกฤติเศรษฐกิจทุกประเทศในอาเซียนต่างก็พยายามจะไม่เข้าไปแทรกแซงประเทศสมาชิก แต่แต่ละประเทศต่างแก้ปัญหาของตนเอง และอาเซียนก็ไม่มี การเรียกประชุมในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง แต่จะร่วมมือกันทางอื่น เคยทำอะไร ก็ทำไป จะพูดเรื่องเปิดเสรีทางการค้าก็พูดไป แต่พอ

ภาวะวิกฤตเข้ามาอาเซียนกลับไม่มีกลไกอะไรที่จะช่วยรองรับทางนี้ และในทางกลับกัน บางประเทศในอาเซียนความแตกต่างของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจทำให้บางประเทศ ก็ไม่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจครั้งนี้ ทำให้น่าคิดว่าการจะแทรกแซงกันบ้างในระดับใดที่จะยอมรับได้ การแทรกแซงเชิงสร้างสรรค์มันน่าจะทำได้ นอกจากนี้ยังเห็นว่าเป็นความคิดที่ดีแต่มาขัดแย้งกับนายมหาธีร์ โมฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีมาเลเซียเสียก่อน จนกระทั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ ประเด็นสำหรับไทยคือ ปัญหาทางชายแดน เพราะตลอดเวลาไทยเป็นฝ่ายรับเคราะห์ระบบนโยบายเดิม ซึ่งนโยบายต่าง ๆ จะเกิดได้ดี เมื่อพม่าเปิดกว้างมากขึ้น ในอนาคตถ้าพม่าเป็นประชาธิปไตย ปัญหาชายแดนก็จะลดน้อยลง โอกาสแก้ไขปัญหาก็จะมีมากขึ้น เราไม่สามารถหันหลังให้ประวัติศาสตร์ได้ และไทยต้องไม่กลัว ต้องยืนหยัดในนโยบายที่กำหนดขึ้น นโยบายพัวพันอย่างยืดหยุ่นเกิดขึ้นมา โดยที่คำนึงถึงแรงกดดันภายใน ในกรอบการเมืองใหม่ของไทยว่า จะต้องมีการนำความคิดความอ่านของประชาชนเข้ามามีส่วนในการวางนโยบายต่างประเทศด้วย นายสุรินทร์ พิศสุวรรณจึงนำนโยบายนี้ออกมาใช้ หลายคนวิพากษ์วิจารณ์ว่า ยืดขึ้นมาผิดเวลา เป็นการสร้างความรำคาญให้กับอาเซียน ตลอดเวลาที่ผ่านไป ไทยให้ความสำคัญกับอาเซียนมากเกินไป สัมผัสประโยชน์ของไทย ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่ไทยต้องดำเนินนโยบายที่ต่างออกจากสมาชิกอาเซียน แต่จะต้องได้รับการรับการสนับสนุนจากอาเซียน

ดังนั้นพื้นฐานของนโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์หรือนโยบายพัวพันอย่างยืดหยุ่นจึงเริ่มจากจุดนี้ เป็นนโยบายที่ค่อนข้างจะทันสมัยมาก โดยเน้นความเปิดกว้างและความโปร่งใส แต่ไม่ใช่ในนโยบายที่จะเข้าไปแทรกแซง ซึ่งเป็นที่ทราบทั่วกันว่าอาเซียนไม่สามารถยอมรับการเข้าไปแทรกแซงประเทศสมาชิกได้และในอนาคตแนวโน้มประชาธิปไตยในอินโดนีเซียจะมีการพัฒนามากขึ้น ประชาธิปไตยจะค่อยเป็นค่อยไป ถ้ามีการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่ ฉะนั้นการที่ไทยริเริ่มนโยบายนี้เป็นสิ่งที่ดีและควรให้การสนับสนุนถึงแม้ว่ามันจะมีปัญหา ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นแน่นอน นโยบายใหม่นี้จึงเป็นนโยบายที่รุกไปข้างหน้า มองไปในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีนักการเมืองหนึ่งท่านที่ได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า หากถือว่าการแทรกแซงกิจการภายในก็ช่วยไม่ได้จริง ๆ เพราะสิ่งที่ไทยทำไปนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างในช่วงเวลา 10 เดือนที่ผ่านมา ได้ทำไปด้วยเจตนาที่จะสร้างความเป็นปึกแผ่นในอาเซียน และทำให้อาเซียนยังคงเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกต่อไป นี่คือเจตนาของไทยที่ทำมาตลอด และจะไม่เปลี่ยนแปลงเจตนาอันนี้ ดังนั้นจึงถือว่าเป็นสิทธิของไทยที่จะพูด ที่จะสะท้อนความห่วงใยต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น หรือกำลังจะเกิดขึ้น หรืออาจจะเกิดขึ้นในพม่า เพราะในโลกปัจจุบันปัญหาซึ่งมีมูลเหตุ หรือฐานรากหรือรากเหง้าในประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งดูเหมือนเป็นปัญหาภายในของประเทศนั้น ๆ มันอาจจะส่งผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านได้ ดังนั้นในปัจจุบัน

เส้นแบ่งเขตแดนระหว่างกิจการภายในกับสิ่งที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือ เหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงไม่มีเส้นแบ่งเขตแดนที่ชัดเจน ไฟไหม้ ป่าในประเทศหนึ่งก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของอีกประเทศหนึ่ง การผลิตยาเสพติดในประเทศหนึ่ง มี ผลต่อประเทศอื่นด้วย การโยกย้าย การเคลื่อนไหวของประชาชนก็มีผลกระทบต่ออีกประเทศแน นอน ปัญหาการเมืองในประเทศหนึ่ง ก็ส่งผลกระทบทำให้มีผู้อพยพหลบภัยสงครามหนีไปอยู่อีก ประเทศหนึ่ง ดังนั้นสิ่งที่เราเคยมองว่าเป็นกิจการภายในของประเทศใดประเทศหนึ่ง ได้กลายเป็น เรื่องระหว่างประเทศไปแล้ว ดังนั้นเราต้องสามารถพูดได้ในเรื่องนี้ เพราะไม่ใช่เรื่องของฝ่ายใดฝ่าย หนึ่งเท่านั้น และยังขณะนี้สิ่งที่สำคัญ คือทุกประเทศในอาเซียนได้พัฒนาไประดับหนึ่งแล้ว ใน ประเทศไทยเรามีประชาธิปไตย มีความรู้สึกนึกคิด มีค่านิยม มีบรรทัดฐาน มีอุดมการณ์ของตนเอง เราต้องสามารถสะท้อนสิ่งเหล่านี้ออกไปได้ สิ่งใดที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งกระทบ กระเทือนต่อความมั่นคง ต่อชีวิตความเป็นอยู่ ต่อความรู้สึกนึกคิดของไทย ก็ต้องพูดได้เหมือนกัน และถ้าถามว่ารัฐบาลไทยจะไปสั่งพม่าให้เป็นประชาธิปไตยได้หรือไม่ ทำไม่ได้ และเราไม่มีทางทำ แต่ที่ว่าถ้าเกิดความเปลี่ยนแปลงในพม่า แล้วส่งผลมายังเมืองไทย ก็ต้องขอสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะพูด เพราะว่ามันไม่ใช่เรื่องภายในของพม่าเท่านั้น เรามีความรับผิดชอบต่อรัฐบาลไทย รับผิดชอบต่อ ประชาชนชาวไทย ที่ต้องพูดในเรื่องนี้เรามีสิทธิเต็มๆ เพราะฉะนั้นไม่ได้หมายความว่ายกเลิกหลัก การนี้ เพียงแต่ว่าต้องปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา และเงื่อนไขที่เปลี่ยนไป เหมือนกับหลายสิ่ง หลายอย่างในโลกนี้

● **กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย** ต่อนโยบายนี้ซึ่งมีเพียงส่วนน้อยคือข้าราชการทหาร 1 ท่านและนัก วิชาการ 1 ท่าน ได้ให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องทางด้านการเมืองมากกว่าจะหวังให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่ ชัดเจน การนำเรื่องการแทรกแซงการเมืองภายในมาพูดในช่วงนี้ ทำให้พม่าเกิดความไม่พอใจ การที่ จะใช้นโยบายนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องประกาศให้โจ่งแจ้งเกินไป ควรจะค่อยเป็นค่อยไปโดยเฉพาะการที่ รัฐมนตรีต่างประเทศไทย เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชนมากเกินไป การพูดถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนสามารถ พูดได้ในเวทีตะวันตก แต่ในเวทีอาเซียนไม่จำเป็นต้องพูดย้ำหรือเน้นมาก นอกจากนี้การนำเสนอ เรื่องการพัวพันอย่างยืดหยุ่นแม้ว่าจะเป็นหลักการที่ดี แต่ก่อนที่จะนำเสนอควรมีการโหวตเสียงจาก ประเทศสมาชิกก่อนว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร และในด้านเวลาอาจจะยังไม่เหมาะสมที่จะ ใช้นโยบายนี้ในปัจจุบัน แนวคิดนี้อาจจะเอาไปใช้ได้ในวันตกแต่จะเอามาใช้ในอาเซียนปัจจุบันยัง ไม่เหมาะสม

ประเด็นที่ 5 ทักษะโดยทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศตะวันตก

ประเด็นปัญหาหนึ่งที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนคือ ปัญหาความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศตะวันตก ซึ่งพยายามคัดค้านการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนและเรียกร้องให้อาเซียนชะลอการรับพม่าออกไปก่อน ซึ่งปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับตะวันตก ในประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นอย่างไรจะได้อธิบายให้ทราบในตารางที่ 5.13-ตารางที่ 5.15 ดังนี้

ตารางที่ 5.13 ก. ความเห็นต่อคำกล่าวที่ว่า การมีค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่างตะวันตกกับตะวันออก โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิมนุษยชน และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย จึงทำให้กลุ่มประเทศตะวันตกไม่เห็นด้วยต่อการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ?

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวนผู้ให้ สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	-	3	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	-	2	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	-	4	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	3	1	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	2	1	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์การเอกชน	3	2	1	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	-	3	
	รวม	22	7	15	

จากตารางที่ 5.13 จะพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 13 ท่าน จาก 22 ท่านไม่เห็นด้วยที่ว่าการมีค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่างตะวันตกกับตะวันออก โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิมนุษยชนและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงทำให้ได้กลุ่มประเทศตะวันตกไม่เห็นด้วยต่อการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก ในประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มนักการเมือง ข้าราชการพลเรือน และข้าราชการทหาร พ่อค้านักธุรกิจ และ นักวิชาการ สื่อมวลชน นักพัฒนาองค์การเอกชน กลุ่มละ 1 ท่านเห็นพ้องต้องกันว่าทั้งประเทศตะวันออกและตะวันตก มองเรื่องสิทธิมนุษยชน

เหมือน ๆ กันเป็นไปในทางเดียวกัน แต่ว่าความแตกต่างกันคงจะอยู่ที่ว่า กรณีของพม่านั้น ไม่สามารถไปตัดสินได้ว่าพม่าไม่มีสิทธิมนุษยชน เพราะแต่ละประเทศย่อมมีเหตุผลของการกระทำของตนเอง สหรัฐอเมริกาเองก็เคยใช้นโยบายความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรคนี้กับจีน และอังกฤษก็เคยใช้กับแอฟริกา แต่พออาเซียนนำมาใช้กับพม่าทำไมต้องเห็นว่าเป็นปัญหา และเรื่องสิทธิมนุษยชนนั้นไม่ใช่เฉพาะพม่าเท่านั้นที่มีปัญหา อินโดนีเซียก็มีปัญหาติมอร์ตะวันออก มาเลเซียก็มีปัญหาเกี่ยวกับชาวจีน บรูไนก็มีปัญหาเรื่องการปกครองที่เป็นแบบเบ็ดเสร็จ อาจมีไทยประเทศเดียวที่ค่อนข้างจะเป็นประชาธิปไตยกว่าประเทศสมาชิกอื่น ๆ ซึ่งไทยก็อาจคิดว่าไทยเป็นประชาธิปไตยในแบบของไทย ขณะที่ประเทศอื่นอาจจะมองว่ายังไม่เป็นประชาธิปไตยเลยก็ได้ นั่นคือจะต้องให้การยอมรับเหตุผลของแต่ละประเทศ และบริบทของแต่ละภูมิภาค อาเซียนก็มีเหตุผลของอาเซียน ตะวันตกก็มีเหตุผลของตะวันตก แต่ในกรณีของอาเซียนความแตกต่างที่มีอยู่ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหา ระหว่างกัน เพราะถ้าจะเอาค่านิยมของประเทศหนึ่งไปเปรียบกับค่านิยมของอีกประเทศหนึ่งแล้ว อาเซียนก็จะคงรวมกันไม่ได้เหมือนดังเช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ แต่เป็นเพราะยอมรับในความแตกต่างกัน และเรื่องสิทธิมนุษยชนนั้น ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติที่ได้กำหนดมาตรฐานในเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้แล้วทั้งอาเซียนและตะวันตกก็ต้องยึดถือตามนั้น

สื่อมวลชนหนึ่งท่าน ได้ให้เหตุผลต่อประเด็นนี้อย่างน่าสนใจว่าเรื่องสิทธิมนุษยชนในพม่า นั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่อาจยอมรับได้ทางศีลธรรมที่ก่อกับชาวพม่าและขัดกับกฎบัตรสหประชาชาติ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีรัฐบาลทหารพม่า แต่เป็นสิ่งที่มอดลมาในประวัติศาสตร์ ภายใต้การปกครองของเนวินตลอดระยะเวลากว่า 26 ปี เนวินเป็นบุคคลคนเดียวที่สามารถทำลายพม่าได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดราบคาบ และการมีพรรคโครงการสังคมนิยมในพม่า (BSPP) เป็นพรรคการเมืองที่ กตจี ชัมเหง ครอบงำ คนพม่าตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งและเมื่อรัฐบาลทหารพม่าเข้ามาดำรงตำแหน่ง การละเมิดสิทธิมนุษยชนในความขัดแย้งที่จะถ่ายโอนอำนาจให้พรรคที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชน ที่นานาชาติรับรู้ว่าชอบธรรม สะอาด และบริสุทธิ์เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัด นอกจากนี้ก็ยังมี การบังคับให้ย้ายถิ่นที่อยู่ของชนชาวพม่าในหลายที่ เช่น เพียงสองเดือนบีบบังคับให้ชนกลุ่มน้อย โรฮิงยา ไปอยู่บังกลาเทศ หรือการย้ายชาวพม่าเพื่อไปพัฒนาชายแดน การวางท่อก๊าซในพม่า ก็มีลักษณะการละเมิดให้มีการย้ายถิ่นที่อยู่ โดยวิธีการตัดอาหาร ตัดการสื่อสาร ห้ามติดต่อกับประชาชนในท้องถิ่น กำจัดกลุ่มใดก็ตามที่ รัฐบาลทหารพม่าคิดว่าเป็นศัตรูกับเขา บีบบังคับแรงงาน จับกุมคุมขัง นักศึกษา นักการเมือง ใช้กำลังรุนแรงปราบปรามชนกลุ่มน้อย โดยที่แรงกดดันจากนานาชาติไม่สามารถผ่อนคลายนการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าได้ การกระทำหลายอย่างของพม่าชี้ให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจนอยู่แล้ว

ส่วนกลุ่มที่เห็นว่าการมีค่านิยมที่แตกต่างกันระหว่างตะวันตกกับตะวันออก โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิมนุษยชนและการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงทำให้ตะวันตกไม่เห็นด้วยต่อการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก จำนวน 7 ท่าน นั้นได้ให้เหตุผลว่า บรรทัดฐานในเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นสากลอยู่แล้วของทั้งตะวันตกรวมและตะวันตก โดยเฉพาะกฎบัตรสหประชาชาติได้กำหนดเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนแล้ว ฉะนั้นการที่ตะวันตกไม่เห็นด้วยกับการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก ซึ่งตะวันตกก็คงจะใช้บรรทัดฐานนี้มาเป็นตัวชี้วัด ความเป็นประชาธิปไตยและการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้อยู่ในบรรทัดฐานตามหลักการขององค์การสหประชาชาติได้ ตะวันตกก็ย่อมคัดค้าน

แต่อย่างไรก็ตาม นักวิชาการท่านเห็นว่า เรื่องสิทธิมนุษยชนก็มีรากเหง้า มาจากความคิด มาจากสภาพแวดล้อมบริบททางสังคมของแต่ละประเทศ แม้ว่าจะมีหลักการที่เป็นสากลอยู่ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาของแต่ละประเทศ

ตารางที่ 5.14 ข. เมื่อตะวันตกไม่เห็นด้วยต่อการที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก ความร่วมมือระหว่างอาเซียน กับประเทศตะวันตกในด้านต่าง ๆ จะเกิดปัญหาขึ้นหรือไม่ และจะสามารถนำไปสู่ปัญหาความร่วมมือระหว่าง 2 ภูมิภาคนี้ในอนาคตหรือไม่ ?

ลำดับที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์	ประเด็นคำตอบ		หมายเหตุ
			เกิดปัญหา	ไม่เกิดปัญหา	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	-	2	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	4	-	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	3	1	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	3	-	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	3	-	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	3	-	
	รวม	22	19	3	

จากตารางที่ 5.14 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จำนวน 19 ท่านจาก 22 ท่านในกลุ่มนักการเมือง ข้าราชการพลเรือน นักวิชาการ 3 ท่าน สื่อมวลชน นักพัฒนาองค์กรเอกชน และพ่อค้านักธุรกิจ เห็นว่าการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนจะก่อให้เกิดปัญหาความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับตะวันตก โดยเฉพาะในเรื่องของการประชุมร่วมกันระหว่างอาเซียนกับตะวันตก

โดยผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าที่ออกสู่สื่อมวลชน ก็เหมือนกับว่าถ้าคนที่ไม่ได้สนใจอาเซียนมากก็รู้สึกว่าจะไม่มีอะไรมาก แต่แท้ที่จริงแล้วได้เกิดปัญหาของความร่วมมือในแง่ที่ว่า การประชุมควรจะต้องมีการประชุมร่วมกันระหว่าง ประเทศอาเซียนกับทางสหภาพยุโรป ปราบกฏมีปัญหาเพราะเรารับพม่าเข้ามาแล้ว ทางตะวันตกก็ยิ่งรู้สึกว่าจะไม่ต้องการให้พม่าเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประชุม ASEM ที่ผ่านมามีไทยในฐานะผู้ประสานงานความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับสหภาพยุโรป พยายามช่วยพม่าให้ได้เข้ามาเป็นสมาชิก ASEM ที่จะได้เข้าไปนั่งแล้วถกเถียง แสดงความคิดเห็นระหว่างอาเซียนกับสหภาพยุโรป แต่ก็ทำไม่สำเร็จ นี่ก็เป็นอุปสรรคในระดับหนึ่ง แต่แท้ที่จริงแล้วความร่วมมือระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนกับตะวันตกมีอยู่ในหลายระดับ หลายลักษณะ มีทั้งที่เป็น ความร่วมมือระหว่าง 2 ประเทศหรือที่เรียกว่าแบบทวิภาคีก็มีอยู่ด้วยหลายกลุ่ม เพราะฉะนั้นส่วนนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งเท่านั้นที่เป็นอุปสรรคอยู่ ซึ่งต้องแก้ไขต่อไป ส่วนปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมนั้นยังมีอยู่ เพียงแต่การประชุมบางทีก็ทำให้ช่วยแก้ปัญหาแต่ละประาะไปได้ในบางเรื่อง การแสวงหาความร่วมมือใหม่ ๆ ในจุดนั้นเท่านั้นที่ชะลอลงไป แต่การดำเนินงานตามปกติก็มีอยู่แล้วในหลายระดับ นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะฝ่ายตะวันตกเรียกกรังบีบบังคับอาเซียน แต่อาเซียนต้องการพิสูจน์ว่าตะวันตกบีบบังคับอาเซียนได้นานเท่าไร เพราะว่าตราบไต่ที่ตะวันตกไม่ค้าขายกับอาเซียน ตะวันตกก็จะเสียประโยชน์ และในเรื่องการประชุมอาเซียนที่ผ่านมามีตะวันตกยกเลิกการประชุมก็จริง แต่ตะวันตกก็มีความต้องการจะค้าขายกับประเทศกลุ่มอาเซียน หากปล่อยให้เรื่องนี้ดำเนินการไปนานเท่าไรก็จะยิ่งเสียประโยชน์กับตะวันตก และที่ผ่านมามีปัญหาระหว่างอาเซียนกับตะวันตกมีอยู่แล้ว ซึ่งก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่ต่อไป และน่าจะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม โดยจะเป็นปัญหาต่อไปเรื่อย ๆ ทั้งยุโรปและอเมริกา ก็จะกดดันอาเซียนต่อไป ตะวันตกจะไม่มีทางยอมจนกว่า พม่าจะเปลี่ยนแปลงทางการเมืองให้เป็นระบบที่เปิดกว้างปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายอาเซียนว่าจะสามารถทำให้ตะวันตกยอมรับได้แค่ไหน แม้ว่าอาเซียนไม่จำเป็นต้องทำตามที่ตะวันตกต้องการทุกอย่างก็ตาม การกดดันของตะวันตกก็ต้องดูกันต่อไปว่าจะยาวนานแค่ไหน นอกจากนี้ยังจะทำให้อาเซียนประสบความยุ่งยาก และทำให้ภาพลักษณ์อาเซียนเป็นไปในแง่ลบ รวมทั้งจะทำให้อาเซียนถูกมองว่าอาเซียนยอมรับการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลทหารพม่า ถึงแม้ว่าไทยและอาเซียนจะมองว่าเป็นกิจการภายในของพม่าก็ตาม แต่การที่ทหารพม่าไปข่มขู่และทำร้ายร่างกายชนกลุ่มน้อยพม่าอย่างโหดร้ายทารุณ เป็นประเด็นที่ไม่อาจยอมรับได้ โดยเฉพาะประเทศตะวันตก

ส่วนกลุ่มที่เห็นว่าการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาระหว่างอาเซียนกับตะวันตก จำนวน 3 ท่าน ในกลุ่มข้าราชการพลเรือน 2 ท่านและนักวิชาการ 1 ท่านได้ให้เหตุผลว่า การรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความร่วมมือระหว่างสองภูมิภาค

ภาค แต่ได้ยอมรับว่าปัญหาอันเกิดจากการมีมุมมองที่ต่างกันนั้นมี ส่วนความขัดแย้งทางความคิด เมื่อหลาย ๆ ประเทศมารวมกัน ความคิดที่ขัดแย้งกันก็ย่อมมี แต่ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนก็ยอมรับกันได้ ประเทศหนึ่งมองว่าเป็นรูปสามเหลี่ยม อีกประเทศอาจมองเป็นวงกลม อีกประเทศอาจมองเป็นสี่เหลี่ยม อีกประเทศอาจมองเป็นห้าเหลี่ยม ก็อาจเป็นไปได้ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาทั่ว ๆ ไป ที่ต้องเกิดขึ้น ซึ่งไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาใหญ่มาก จนกระทบกระเทือนถึงความร่วมมือในกรอบใหญ่ ๆ

ตารางที่ 5.15 ข. ภาพลักษณ์ของอาเซียนต่อการรับพม่าเข้าเป็นสมาชิก

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น			หมายเหตุ
			ผลลบต่อ ภาพลักษณ์ ของอาเซียน	ไม่มีผลใด ๆ ต่อภาพ ลักษณ์ของ อาเซียน	ผลดีต่อภาพ ลักษณ์ของ อาเซียน	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	-	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	1	1	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	2	2	-	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	3	1	-	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	3	-	-	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	3	-	-	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	1	2	-	
	รวม	22	13	9	-	

จากตารางที่ 5.15 จะพบว่า ในแง่ภาพลักษณ์ที่มีต่อสาธารณชนโดยทั่วไปต่อการที่อาเซียนรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 13 ท่าน จาก 22 ท่าน เห็นว่าอาเซียนได้รับผลกระทบในทางลบต่อภาพลักษณ์จากการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิก ซึ่งอยู่ในกลุ่มข้าราชการพลเรือน 1 ท่าน ข้าราชการทหาร 2 ท่าน นักวิชาการ 3 ท่าน สื่อมวลชน 3 ท่าน นักพัฒนาองค์กรเอกชน 3 ท่าน และพ่อค้านักธุรกิจ 1 ท่าน โดยให้เหตุผลว่า ที่เห็นว่าจะเกิดผลเสียต่อภาพลักษณ์ของอาเซียนนั้นคือทำให้ความเชื่อถือของอาเซียนลดลง เพราะนานาประเทศประณามการ

ละเมิดสิทธิมนุษยชน และความไม่เป็นประชาธิปไตยในพม่ามีการกำหนดมาตรการหลายเรื่องที่จะกดดันพม่า แต่อาเซียนรับพม่าเป็นสมาชิก เหมือนกับไม่สนใจท่าทีของนานาประเทศ จึงทำให้ภาพลักษณ์ของอาเซียนในสายตาตะวันตกเป็นไปในทางลบ แต่ในอนาคตอาจคลี่คลายลงได้ เพราะขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย จึงทำให้การรับพม่าเป็นสมาชิกในปัจจุบันทำให้ความเชื่อถือในอาเซียนของนานาประเทศลดลง ดังนั้นในเรื่องภาพลักษณ์นี้ คือสิ่งที่อาเซียนต้องทบทวน ต้องคุยกันในการประชุม ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ประกาศชัดว่า พม่า ลาว เข้ามา 1 ปีแล้วอาเซียนต้องมาทบทวนใหม่ว่าได้มีความเปลี่ยนแปลงไปบ้างหรือไม่ การทบทวนไม่ได้หมายความว่า จะพิจารณาเอาพม่าออก ไม่ใช่ประเด็นนั้น แต่มาคุยกันว่าจะทำอย่างไรให้ภาพลักษณ์ของอาเซียนออกมาไม่เป็นภาพลบเพราะทุกคนคาดหวังว่าเอาพม่าเข้ามาแล้วจะมีพัฒนาไปในทางบวก ทั้งในพม่าเอง และในภาพของอาเซียน สิ่งเหล่านี้เราต้องทำให้ได้ อาเซียนต้องพิจารณาว่า 1 ปีแล้วอาเซียนพัฒนาอะไรไปได้บ้าง มีอะไรต้องปรับปรุง ซึ่งไม่เพียงแต่พม่า ลาวก็เช่นกัน ประเทศเหล่านี้ขาดอะไร ขาดเงินทุน ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ หรือเศรษฐกิจเป็นแบบเสรีหรือเปล่า ตามทัน AFTA ที่อาเซียนใฝ่ฝันหรือเปล่า ถ้าไม่ทัน อาเซียนจะทำอย่างไร จะช่วยประเทศเหล่านี้ได้อย่างไร หรือสิ่งใดที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับอาเซียนให้ได้ทั้งเรื่องกฎระเบียบ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าให้ประเทศที่ได้รับการพิจารณานี้ออกจากการเป็นสมาชิก

สีอมวอลชน ท่านหนึ่งได้ให้เหตุผลที่นำสนใจว่าการเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่า จะทำให้อาเซียนได้รับผลกระทบในทางลบต่อสายตานานา ชาติ เนื่องจากรับประเทศที่มีการปกครองในระบอบเผด็จการเข้ามา ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ โดยเฉพาะชาติตะวันตกจะต่อต้านเผด็จการอยู่แล้ว ก็จะส่งผลให้ภาพลักษณ์อาเซียนออกมาเป็นประเทศเผด็จการ แต่ก็จะเป็นในระยะสั้น หากมองในระยะยาว ถึงอย่างไรก็ตามอาเซียนก็ต้องรับพม่าเข้ามาอยู่ในกลุ่มอยู่แล้วไม่ช้าก็เร็ว หรืออาจกล่าวได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกกับได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากตะวันตก จนทำให้ภาพลักษณ์ออกมาเป็นทางลบ อาเซียนก็ต้องเลือกรับพม่าเข้ามาอยู่ในอาเซียนอยู่ดี

ส่วนในกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 9 ท่าน จาก 22 ท่าน ในกลุ่มนักการเมือง 3 ท่าน ข้าราชการพลเรือน 1 ท่าน ข้าราชการทหาร 2 ท่าน นักวิชาการ 1 ท่านและ พ่อค้านักธุรกิจ 2 ท่าน เห็นว่าการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกไม่ได้มีผลใด ๆ ต่อภาพลักษณ์ของอาเซียนโดยให้เหตุผลว่าในเรื่องของภาพลักษณ์แล้วอาเซียนจะไม่ได้รับผลกระทบอะไรมาก เพราะเป็นสิ่งที่ทุกคนคาดไว้อยู่แล้ว ถ้าเราทำเช่นนี้ ประเทศยุโรปหรือประเทศตะวันตกซึ่งไม่เห็นด้วยกับเรื่องสิทธิมนุษยชนในพม่านั้น ก็จะต้องต่อต้าน แต่ในขณะที่ออกมาต่อต้าน ยุโรป ตะวันตกและสหรัฐฯเองก็เข้าไปหาผลประโยชน์ในพม่าเช่นกัน หมายความว่าเข้าไปติดต่อด้าขาย เข้าไปทำธุรกิจ เป็นการ

มองคนละประเด็นคนละส่วน เป็นการแสดงออกต่อการตัดสินใจของอาเซียนว่าไม่เห็นด้วยแต่พอรับเข้าจริง ๆ แล้วก็ไม่ได้กระทบกระเทือนต่อภาพลักษณ์อาเซียนมาก และอาจเป็นโชคดีของพม่าด้วย ที่ว่าในช่วงที่มีการรับพม่าและกลายเป็นประเทศใหม่เข้ามาในอาเซียน ได้เป็น ASEAN-10 พอดี ก็มพูกาเกิดปัญหาการปฏิบัติช่วงชิงอำนาจขึ้นมาปัญหาก็มพูกาจึงกลายเป็นปัญหาใหญ่เฉียบพลัน และเฉพาะหน้า มีการใช้กำลังในประเทศ ซึ่งสามารถเบี่ยงเบนความสนใจให้ไปติดในสถานการณ์ของกัมพูชาในขณะนั้น มากกว่า พม่าก็เลยหลุดจากการวิพากษ์วิจารณ์ไปในชวงนั้น ซึ่งก่อนหน้านั้นถูกวิพากษ์วิจารณ์มาตลอดว่าไม่ควรรับ ทำให้คนมุ่งไปเพ่งเล็งปัญหาก็มพูกาเกรงว่าจะเป็นปัญหากระทบเสถียรภาพของภูมิภาคนี้ และถือเป็นปัญหาปัจจุบันทันด่วน พม่าก็เข้ามาโดยแรงวิพากษ์วิจารณ์ลดน้อยลงไปมาก ถ้าหากมีพม่าเป็นประเทศเดียวที่เป็นที่จับตา และเหตุการณ์ในกัมพูชาสงบพม่าก็คงถูกวิพากษ์วิจารณ์มากกว่านี้

ประเด็นที่ 6 พม่าหลังการเข้าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน

ประเด็นการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ความคาดหวังหนึ่งที่ ทั้งอาเซียนและไทย ต้องการให้เกิดขึ้นคือต้องการให้พม่าเปลี่ยนแปลงการปกครองภายในประเทศให้มีความเป็นประชาธิปไตย รวมทั้งการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในพม่าให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ประเทศ ในประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นดังแสดงในตารางที่ 5.16 และตารางที่ 5.17

ตารางที่ 5.16 ก. ท่านคิดว่าหลังจากพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนแล้วพม่าได้เปลี่ยนแปลงตัวเอง ในด้านการเมืองการปกครอง การละเมิดสิทธิมนุษยชนไปในทางที่ดีขึ้น จนเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ประเทศหรือไม่ ?

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	1	3	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	-	4	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	-	3	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	-	3	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	1	2	
	รวม	22	7	15	

จากตารางที่ 5.16 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จำนวน 15 ท่าน ในกลุ่มจาก 22 ท่าน ในกลุ่มวิชาการ สื่อมวลชน นักพัฒนาองค์กรเอกชน พ่อค้า นักธุรกิจ 2 ท่าน และข้าราชการทหาร 1 ท่าน เห็นว่าเมื่อพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนแล้ว พม่ายังไม่ได้เปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ประเทศ โดยได้ให้เหตุผลว่าในภาพใหญ่แล้ว ยังไม่มีอะไรเปลี่ยน โดยเฉพาะเกี่ยวกับระบบการเมืองของพม่าได้เปิดเพิ่มขึ้นหรือไม่ นั้น ไม่ปรากฏ เพราะพม่าไม่ยอมให้ฝ่ายค้านมีสิทธิ มีเสียงในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งยังคงเหมือนเดิม พม่าไม่เคยปรับปรุงเรื่องสิทธิมนุษยชนให้ดีขึ้น แต่ถ้ามองในระยะยาวแล้วก็อาจจะเป็นไปได้ หากพม่ามีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น และเปิดประเทศเพื่อรับรู้โลกภายนอกมากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาสู่ความเป็นประชาธิปไตย

นั่นจะต้องมาจากปัจจัยภายในพม่าเป็นสำคัญ ทั้งกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มผู้ถูกปกครอง จะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ในหลาย ๆ ประเทศ วิธีการโค่นล้มผู้ปกครองต้องมาจากปัจจัยภายใน เช่น กรณีของประเทศไทย และเมื่อถูกกลุ่มประเทศภายนอกกดดันด้วยก็จะสามารถเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น แต่ก็ไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดในกรณีของพม่าซึ่งเป็นประเทศที่มีผู้นำที่ไม่สนใจมิติของประชาคมระหว่างประเทศเลย ตั้งแต่อดีตมาแล้ว ไม่เคยมีอะไรหรือใครบีบบังคับพม่าได้โดยหรือพูดได้ว่ารัฐบาลทหารพม่ามีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่สนใจคนรอบข้าง ไม่เคยยอมตะวันตก หรือใครก็ตาม การบอยคอต การตัดสิทธิพิเศษทางการค้าพม่าก็ไม่กระทบกระเทือน ไม่สนใจว่าประชาชนจะเป็นอย่างไร เพราะพม่าขายทรัพยากรได้ และยังมีประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซียเข้าไปทำธุรกิจค้าขายอยู่ รวมทั้งหลายประเทศในตะวันตก บริษัทเอกชนก็เข้าไปค้าขายด้วย ดังนั้นพม่าจึงไม่สนใจโลกภายนอก โอกาสกดดันหรือบีบบังคับพม่าจึงยาก รัฐบาลทหารพม่าสามารถควบคุมสถานการณ์ในประเทศได้ โดยเฉพาะในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมาสามารถตกลงกับชนกลุ่มน้อยได้หลายสิบกลุ่ม

นอกจากนี้กลุ่มข้าราชการทหารบางท่านมีความเห็นเพิ่มเติมว่าการเปลี่ยนแปลงในพม่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองควบคู่กันไป จะพัฒนาเพียงด้านใดด้านเดียวคงจะไม่ได้ และไทยจะต้องไม่บีบบังคับพม่าจนเกินไป เพราะหากการเมืองภายในพม่าวุ่นวายก็ย่อมส่งผลต่อประเทศไทยด้วย

ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 7 ท่านจาก 22 ท่านในกลุ่มนักการเมือง 3 ท่าน ข้าราชการพลเรือน 3 ท่าน และ ข้าราชการทหาร พ่อค้าย่านธุรกิจ กลุ่มละ 1 ท่าน ให้เหตุผลว่า สิ่งที่พม่าได้เปลี่ยนแปลงและเห็นได้ชัดคือช่วงก่อนที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนที่ได้ปล่อยตัวนางอง ซาน ซู จี ผู้นำฝ่ายค้านให้เป็นอิสระหลังจากถูกกักบริเวณมาเกือบหกปี โดยเห็นว่าอาจจะเป็นการสร้างภาพให้เห็นความพร้อมในการเข้าสู่อาเซียนของพม่า ซึ่งอย่างน้อยก็จะทำให้ภาพลักษณ์ของพม่าดูดีขึ้น เมื่อพม่าได้เข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 หลังจากนั้นแล้ว 4 เดือนในราวเดือน พฤศจิกายนปีเดียวกัน รัฐบาลทหารพม่าซึ่งเดิมมีชื่อเรียกเต็ม ๆ ว่า "สภาฟื้นฟูกฎและระเบียบแห่งรัฐ" หรือ SLORC ก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "สภาฟื้นฟูสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ" หรือ SPDC ซึ่งแม้ว่าหลายฝ่ายจะมองว่าไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอะไรมาก ผู้นำก็คนเดิม สมาชิกเกือบทั้งหมดก็เป็นทหาร แต่จะต้องมองให้กว้างว่า พม่าจากที่ไม่เคยรับฟังใคร ได้ยินยอมที่จะเปลี่ยนแปลงและก็เห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลง พม่าเมื่อเข้ามาแล้วก็จะรับรู้ได้ว่า โลกภายนอกต้องการอะไร พม่าจะอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้แล้ว จะต้องทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลง แม้เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ตาม ประกอบกับกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทหารพม่าก็ได้อ่อนแอลงเพราะไม่ว่าในส่วนที่เป็นพรรคขององ ซาน ซู จี เอง พลังก็ไม่เข้มแข็งแน่นแฟ้นเหมือนที่เคยเป็น ในส่วนของชนกลุ่มน้อยที่เข้มแข็งอาจมีไม่กี่กลุ่มแล้วขณะนี้ และหลายกลุ่มก็เข้าร่วมกับรัฐบาลทหารพม่า แต่บางท่านก็เห็นว่าการเปลี่ยน

แปลงที่แสดงให้เห็นในเวทีระหว่างประเทศหรือในระดับโลก พม่ายังไม่ไม่แสดงอะไรมากเพียงแต่มีการเปิดโอกาสในการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศไทยเป็นประเทศเพื่อนบ้านพม่าก็รู้สึกว่พม่าจะเปิดกว้างขึ้นในฐานะที่เข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน หากจะแสดงความคิดเห็นก็น่าจะสามารถทำได้ในฐานะสมาชิกอาเซียน แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมที่ไม่ใช่ประเด็นหลักใหญ่ที่สำคัญเท่าที่ควร ในเรื่องของความไม่เป็นประชาธิปไตยและการละเมิดสิทธิมนุษยชน ยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่ประการใด

ตารางที่ 5.17 ท่านคิดว่า หลังจากพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เหมือนกับที่ไทยคาดหวังไว้หรือไม่ ?

ลำดับ ที่	กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน ผู้ให้สัมภาษณ์	ความเห็น		หมายเหตุ
			เปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้น	ไม่เปลี่ยนแปลง	
1	กลุ่มนักการเมือง	3	3	-	
2	กลุ่มข้าราชการพลเรือน	2	2	-	
3	กลุ่มข้าราชการทหาร	4	1	3	
4	กลุ่มนักวิชาการ	4	-	4	
5	กลุ่มสื่อมวลชน	3	-	3	
6	กลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน	3	-	3	
7	กลุ่มพ่อค้านักธุรกิจ	3	3	-	
	รวม	22	9	13	

จากตารางที่ 5.17 จะพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ 13 ท่านจาก 22 ท่าน เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าหลังพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มข้าราชการทหาร 3 ท่าน นักวิชาการ สื่อมวลชนและนักพัฒนาองค์กรเอกชน ได้ให้เหตุผลว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยพม่าไม่เปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะทางบวกหรือทางลบเนื่องจากเห็นว่าไทยยังคงต้องสนใจต่อความรู้สึกของพม่าในหลาย ๆ เรื่องอยู่เช่นเดิม ถึงแม้ว่าจะมีการเปิดการเจรจากันเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาก็ตาม การตัดสินใจของไทยในปัญหาแรงงานต่างชาติชาวพม่า ปัญหาผู้อพยพตามแนวชายแดน ปัญหายาเสพติด ก็ยังคงมีปรากฏให้เห็นอยู่

เช่นเดิม นโยบายของไทยจะได้ผลก็ต่อเมื่อรัฐบาลทหารพม่ามีระบบการเมืองที่เปิดกว้างมากขึ้น และถ้าพม่าพัฒนาการปกครองไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย ปัญหาชายแดนก็จะลดน้อยลงโดยที่ไทยต้องยืนหยัดกับนโยบายพัวพันอย่างยืดหยุ่น แม้ว่าจะได้รับการคัดค้านจากประเทศสมาชิกอาเซียนก็ตาม ขณะเดียวกันไทยใช้เหตุผลทางเศรษฐกิจมาเป็นข้ออ้างในการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศพม่ามากเกินไป เพราะในปัญหาชายแดนไทย - พม่าจะใช้เศรษฐกิจเป็นตัวนำไม่ได้ เพราะจะทำให้หมดหนทางในการใช้นโยบายต่าง ๆ กับประเทศพม่า ฉะนั้นในภาพรวมแล้วปัญหาทุกเรื่องระหว่างไทยและพม่ายังคงมีอยู่ และเป็นการสร้างปัญหาจากกลุ่มผลประโยชน์ทั้งจากฝ่ายพม่าและกลุ่มคนไทยบางกลุ่มด้วย การควบคุมมาตรการการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายยังไม่ได้ผล ปัญหายาเสพติดและการค้าบริเวณชายแดนที่ผิดกฎหมาย จะยังคงเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงไปยังปัญหาอื่น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าปัญหาระหว่างไทยและพม่าเป็นปัญหาที่ซับซ้อน และยากสำหรับผู้ที่เป็นคนกำหนดนโยบายของไทยที่จะทำอะไรกับพม่า จะปิดการติดต่อก็ไม่ได้ จะให้ไม่อ่อน ไม่แข็งอย่างไรก็ไม่ได้ ทำให้ไทยต้องรับภาระต่าง ๆ อยู่เช่นเดิม ดังนั้นปัญหาจึงไม่ใช่การที่พม่าเข้ามาอยู่ในอาเซียนหรืออยู่นอกอาเซียน ในตอนนี้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าคงต้องมีการปรับตัวมากกว่านี้ เราต้องการความร่วมมือกับพม่าในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามแนวชายแดน ดังนั้นในตอนนี้ไทยจำเป็นต้องปรับท่าทีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในพม่า ไทยยังคงยืนยันในเรื่อง สิทธิมนุษยชนแต่ไม่จำเป็นต้องนำออกมาพูด กับพม่า พยายามให้พม่าเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ เพราะสิ่งที่พม่าไม่พอใจคือ การที่เราไปวิพากษ์วิจารณ์พม่า เกี่ยวกับเรื่อง สิทธิมนุษยชน

ส่วนกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ 9 ท่านจาก 22 ท่าน โดยเฉพาะในกลุ่มนักการเมือง ข้าราชการพลเรือน พ่อค้า นักธุรกิจและข้าราชการทหาร 1 ท่าน ที่เห็นว่า หลังการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกแล้วนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่าได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยให้เหตุผลว่า เช่น เป็นครั้งแรกในการประชุม ระหว่างไทยและพม่า เมื่อปลายปี 1997 ที่พม่ายอมพูดเรื่องแรงงานพม่าในประเทศไทย แต่ก่อนพม่าไม่เคยพูด และไม่ยอมพูดด้วย แล้วก็บอกว่าจะหาทางช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หลังจากพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนแล้ว ท่าทีหลายอย่างของพม่าดีขึ้น ยอมเจรจาด้วย ซึ่งถือเป็นสัญญาณอันดีต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์ ในเรื่องปัญหาการรับพม่าเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียน ปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนคือ ความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับตะวันตกที่ทำให้ความร่วมมือระหว่าง 2 ภูมิภาคไม่ราบรื่นเท่าที่ควรและพม่าคือประเทศที่ตะวันตกไม่ให้การยอมรับ ส่วนปัญหาระหว่างอาเซียนกับพม่านั้นมีค่อนข้างน้อยเพราะอาเซียนเองพร้อมที่จะรับพม่าเข้าสู่องค์การนี้อยู่แล้ว แม้ว่าจะมีประเทศสมาชิกบางประเทศที่เห็นว่าพม่ายังขาดความพร้อมในเรื่องเวลาที่เร็วเกินไปก็ตาม ส่วนผลการวิจัยจะได้นำเสนอในบทที่ 6 ต่อไป